MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 22592 : Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VII. Núm. 358-Barcelona, dijous, 26 desembre 1935

BIBLIOTECA

A la pàgina 5:
Poesia i prosa del camerino, per Carles Soldevila

A la pàgina 6:
Premi Folguera 1935. **Josep Maria de Sagarra**, per Joan Teixidor
Premi Crexells 1935. **Ernest Martínez Ferrando**, per Martí de Riquer

A la pàgina 8:
Joan Serra, pintor, per Just Cabot

UNA ENQUESTA (*)

Els intel·lectuals i Europa

—Pels homes de la meva generació, l'esperit europeu, abans de la guerra, es confonia bastant amb la idea de civilització, i com que no teníem el sentiment que una tal idea pogués trobar-se en perill, no sentíem sobre ella cap inquietud i no formàvem cap desig. Es durant la guerra que adquirírem una forta consciència d'Europa i del que representava en el món; jo pensava aleshores que no hi havia res que un dia no hagués d'ésser replantejat; l'Europa, la nostra Europa s'havia enfonsat!

Acabada la guerra vaig consagrar-me amb entusiasme a la salvació d'Europa. He recorregut el continent de cap a cap, esmerçant-me a nuar i cultivar relacions d'amistat amb tots els intellectuals d'Europa. He passat quinze anys celebrant l'Europa i durant molt de temps he tingut la sensació que existia, que es declarava pertot, que la salvació d'Europa, en una paraula, tenia tanta més raó d'interessar el món, que es confonia amb la causa de la pau.

Això era ahir. Què ha passat d'ahir ençà? Una cosa extraordinària, sens dubte. Un ennorme, un horrorós silenci ha caigut sobre l'esperit europeu. Havíem tingut, tots, aquesta impressió sorprenent que l'esperit europeu estava colpit d'estupor, que un descoratjament infinit s'apoderava dels obrers de l'Europa futura i ens preguntàrem si aquesta Europa no era una pura construcció de l'esperit i si, com a tal, era una realitat suficient i rigorosa. L'Europa, la nostra Europa intellectual, no representa gairebé res per a la majoria d'aquests homes que se'n diuen els homes del carrer. Si s'analitza la població d'una gran ciutat com Berlín o París, hom es veu obligat a reconèixer com és de petit el nombre de ciutadans capaços de sentir amb força que una nova guerra europea representaria una guerra civil i que el geni d'Europa no pot viure i prosperar sense que la concòrdia sigui proclamada en la societat europea.

No sóc un somiador polític, un utopista de míting electoral. No vull abandonar a unes quimeres una vida ja més de mig consumida; però com el metge que està a la seva milena vegada de trobar-se amb la mort i que en comprèn tots els signes, estic segur que uns grans perills van a fer o desfer l'Europa, que l'Europa no pot triar, que li cal o declarar-se o morir.

En aquest treball d'edificació i d'explotació de l'Europa, quina és, quina ha d'ésser la posició de l'intellectual? Esperarà que els diplomàtics hagin acabat llur inextricable partida d'escacs? I que els comerciants hagin cent vegades refet i esquinçat llurs contractes? No té la seva tasca, la seva obra, sense les quals totes les altres no serien més que ombres i fum?

En previsió d'esdeveniments que, ho espero, no es produiran, però que formen una feixuga amenaça, els intellectuals tenen el deure de vetllar. Assegurar la guàrdia de l'esperit europeu en perill; assegurar la seguretat del sentiment europeu en els nostres cors i en les nostres obres; ens cal vetllar al capçal de l'Europa, si volem que visqui. Però si demà el món entrés en convulsió, hi hauria esperits que serien en certa manera les vestals de l'esperit europeu. Reconec que és ben poca cosa. Què podem fer encara? Certament, continuar la nostra acció personal. I el que avui em sembla més important, és que els intellectuals saben que *llur acció no és mai una acció directa*. Podem alimentar d'idees, de fórmules i d'imatges la resta de la humanitat. Però fora d'aquesta acció, en tenim una de més profunda, més segura, la que exercim sobre les ànimes joves. De fet no es transformarà gaire l'opinió d'un home a partir d'una certa edat, però la substància d'un infant és tendra...

Donc bé, jo dic això: si volem que l'esperit europeu existeixi, cal rependre'l a base de la infància. Això depèn del cos d'ensenyament, els membres del qual han d'ésser els nostres principals collaboradors. No farem res sense ells. Si no portem davant el cos d'ensenyament la qüestió de l'Europa futura i de l'esperit europeu, podrem resignar-nos, no a la mort d'aquest esperit, sinó a la seva desaparició provisional, podem resignar-nos que quedi com un joc acadèmic i una veritat de saló...

Georges Duhamel, la mirada del qual té el to blau de les fonts, alça el cap i amb la calma d'un home que ha madurat una posició, prossegueix:

—Tot esperant l'adveniment d'aquest esperit i de dies millors, refaig tot sol l'Europa en el meu cor. Però cal que unes sinceres i generoses temptatives en favor d'un esperit europeu no puguin ésser, durant aquest temps, ridiculitzades irrisòriament. Cal que no es pugui interpretar el meu desig d'una Europa futura en desfavor de França. Això significa en altres termes que la collaboració de les nacions civilitzades és indispensable a la marxa d'una civilització. La crido amb tot el meu cor. Però estic decidit a no oferir cap presa a les astúcies de certs partidaris de l'estranger, que podrien imaginar-se que perquè desitjo l'Europa, abandonaré França. Tot això, per acabar d'una vegada per sempre amb l'absurda qüestió del nacionalisme i de l'internacionalisme. Hi ha massa gent que s'imaginen que per abordar la idea d'una collaboració internacional, els cal apartar-se del seu país: és una idea absurda i grossera. Cal que l'arbre tingui sòlides arrels en el sòl nacional i és només a aquest preu que pot estendre les seves branques per a deixar caure els seus fruits a l'altre costat de la paret. Repeteixo: arrels d'antuvi; intelligència i amor del sòl. No m'aparto pas, en suma, del que escrivia en *Geografia cordial de l'Europa*: «sóc un europeu de París i voldria ésser, transformant la frase de Goethe, un francès ciutadà del món».

GEORGES DUHAMEL

(*Copyright Opera Mundi*)

(*) Vegi's MIRADOR, n.os 356 i 357.

Drets: Duhamel i Legeais. Asseguts: Mauriac i Daniel-Rops

Desitgem als nostres amics unes bones festes i un any nou millor que el vell.

Els Dijous — Blancs

EL FREDOLIC

A començaments de desembre, el fred del carrer es ficava dintre l'ànima, ja de si gebrada, d'En Jeroni i l'arraulia de tal guisa, que gairebé no gosava sortir de casa, i això que tot just arribava a la trentena. El més lleu corrent d'aire li causava tanta basarda, que quan trobava una porta mig oberta hi havia un desfet de temps: invocava l'autoritat de la seva mare, renyava el servei, bo i desplegant una energia de circumstàncies i s'entortolligava una bufanda al coll, tot exclamant:

—Quines males condicions que té aquest pis!

Aleshores venia el tapisser per a clavar bordons a totes les escletxes, penjar cortinatges i collocar catifes, mentre la mestressa encenia una estufa de petroli al menjador, una altra al passadís i una altra a la cambra-despatx de Jeroni. Advocat sense plets, esperava inútilment que algun client truqués la seva porta i matava les hores fullejant diaris i revistes, plens tots de temes d'hivern. Fins House and Garden *i* Vogue *dedicaven llur edició de mitjan desembre al* Christmas, *poblant la imaginació de Jeroni d'avets gelats, teulades nevades i caputxes de llana. Un parent esportiu el visitava les vetlles i provava de convèncer-lo perquè canviés de sistema de vida:*

—El que hauries de fer és dutxar-te cada matí amb aigua ben fresca; fregar-te amb un rus tot el cos i després fer uns quants exercicis davant el balcó obert. En tot el dia no tindries gota de fred i engegaries al botavant els draps i franelles que et donen l'aspecte d'un setmesó. Ah, i els dissabtes, cap a la Molina falta gent per a rabejar-te amb la neu!

Jeroni, però, a penes se l'escoltava i àdhuc arribava a sentir un odi instintiu vers aquell parent que així maltractava el fred, cosa sagrada, mentre pels seus dintres repetia, a manera de reparació, la cançó vella: A Winter morning:

. . . . . .

All the twigs and branches
Spangled with the frost
Gain in silver beauty
For green glory lost.

. . . . . .

*A les envistes de Nadal, Jeroni rebé una invitació per assistir a la missa del gall d'un convent vet. Com que ja no li esqueia fer pessebre i els discos d'*El tunc que tan tunc *i* El Rabadà *eren ratlladíssims de tocar-los vint-i-cinc anys seguits, pensà que una mica de ferrets i pandereta li augmentarien la tendresa, a l'extrem de considerar-se rabadà ell mateix, amb samarra i calces de vellut, i, desafiant la serena, s'hi dirigí, enfundat dintre un abric de pèl de camell.*

Els marbres del temple semblaven més brunyits i les lloses recentment rentades li donaven la sensació de cristalls de glaç. No sabia ben bé d'on, però era evident que per les vidrieres imatjades o per les portes laterals passava un aire gèlid. L'únic abrigall confortable, construït amb roure damunt una tarima de faig, se li oferí en forma de confessionari i s'hi entaforà, decidit. Un barbablanc l'acollí cordialment, i en respondre Jeroni que encara era solter, li aconsellà que es casés: «Tantes noies excellents com hi ha, que només desitgen un bon home que les faci felices, els administri els béns i les porti a passejar!» I n'hi assenyalà una, de passament discret.

Jeroni digué que sí, però en trencar la Diagonal ja reflexionava: «Es capaç d'ésser una xicota que li faci illusió dormir en llit de matrimoni i, si té mala jeia, em descotxarà cada dos por tres!»

S.

MIRADOR INDISCRET

Festes intangibles

Els nostres lectors es faran perfectament càrrec — ho esperem — del caràcter intangible de les festes d'aquesta setmana, gràcies al qual s'ha retardat lleument la sortida d'aquest número. D'haver volgut fer-ho al revés, és a dir avançant-ne l'aparició, no podíem recollir amb l'amplitud que mereixen aspectes tan importants com la concessió dels Premis Crexells i Iglésies, efectuada dilluns dia 23.

Joventut eterna

El senyor Joaquim Cases-Carbó concorria al Premi Folguera. Aquest, com és sabut, ha estat atorgat a Josep Maria de Sagarra. El venerable assagista i poeta, però, no es descoratja ni s'amarga.

— Me n'alegro molt — deia — que Sagarra hagi tingut el premi. Es amic meu i un gran poeta. No perquè jo no l'hagi tingut he de descoratjar-me: encara tinc temps, em sento jove i animat.

El senyor Cases-Carbó té, si no anem errats, setanta-vuit anys.

Magnífic exemple el seu per a l'arribisme desenfrenat i la depressió d'ànim!

Perles teatrals

La discreció és habitual en el membres dels jurats dels premis literaris. Però de vegades traspua alguna cosa...

Així, per exemple, podem oferir als nostres lectors dues perles pescades en dues obres de les presentades al Premi Iglésies:

«BARONESSA (*amanyagant-la*).—Filla meva, reflexiona... El que estàs fent no té nom... Ho veig confós... com els estels de quarta magnitud.»

D'aquesta altra perla, en respectem l'ortografia:

«MARIO. — Pero, expliquis.

»ADRIANA. — Si, seré més explícita; això és lo que tu vols, veritat? Hi ha una dona que necessita quelcom més fort i amb més impuls del que té... Sent que la carn l'hi crema i la sang l'hi bull... i en la part més sensible del cos es aon s'ajunta tot... i, allavors, t'he necessitat de cercar lo que desitja.

»MARIO (*sapiguent ja lo que vol dir*). — Per fi em penso haver-la arribat a compendre... (*Canvi de tò.*) No crec que s'hagi d'aribar a l'esca del pecat.»

Ornitològica

El Casal de la Plana de Vic ha obert a la Federació Comarcal de Catalunya una Exposició de Canaricultura que ha sorprès els mateixos socis.

En Campdelacreu, president de l'entitat ausetana, s'esforçava a justificar l'exhibició dels moixons granívors:

—La nostra comarca ha estat sempre refilaire, tant pel que fa als ocells com als poetes.

—I els prosistes?—preguntà En Danès.

—Fora d'En Manuel Brunet, que cada dia refila dintre una gàbia daurada...

Higiene mental

Mentre es celebrava la Setmana d'Higiene Mental, al Coliseum, no sabem si expressament, projectaven un film de boigs. El film com a drama era un de tants, però com a document dels hospitals americans per a boigs era excellent. D'altra banda, hi havia una escena d'allucinacions que estèticament era una delícia.

El públic va divertir-se molt amb les coses que feien i deien els folls.

Al cap de pocs dies, en una sessió de la Societat de Psiquiatria va haver-hi discussions, baralles, votacions, gestos irats, actituds còmiques. Tot plegat s'acabà a les tres de la matinada.

Un psiquiatra en sortir deia als altres:

—I qualsevol li fa creure a la dona que ara surto d'una sessió científica!

Però el varen aconsolar dient-li:

—Què t'ha divertit més, això o el film del Coliseum?

I varen convenir que la sessió científica havia estat molt més divertida. Tant, que el Dr. Córdoba recordava aquella frase d'un boig que parlant dels metges del seu manicomi deia:

—L'única diferència entre ells i nosaltres, és que ells tenen la clau i nosaltres no.

Un doble

S'ha pogut observar que l'advocat J. M.ª B., a cada nova representació de Paulina Singerman, es trobava més a prop de l'escenari.

—Quina admiració més encesa!—li féu un collega.

—Oh, és que m'he adonat que el galan jove Nicolás Fregues té una gran semblança amb mi, i ja compendreu que frueixo de veres!

«Delikatessen»

Octavi Saltor representà molt bon paper al lonx donat en ocasió de la reobertura d'un cafè-restaurant.

El propietari, molt satisfet de la presència i comportament de l'edil i altres prohoms, fins arribà a expressar el seu contentament per ràdio.

Un condeixeble d'En Saltor, que també havia participat dels emparedats i del Moët, constatà:

—Veig que ara tens més afició a polsar la vara que la lira!

Insignies

Les invitacions per a la conferència de Gil Robles al Gran Price, anunciada per al diumenge vinent, han causat gran disgust als optimistes del carrer de la Diputació, pel fet que al dors porten estampada una figura tètrica amb creu, escala, esponja, llança, claus, martell i estenalles, tot lligat per una cinta on es llegeix clarament: INRI.

En Pompeyo Claret se'n planyia:

—*Sea dicho con todos los respetos, pero, la verdad, no me parece a propósito para infundir esperanzas...*

Perquè el nom faci la cosa

En Cristòfol Mestre, director de l'Estació Enològica de Vilafranca, ha resolt, al cap d'una comissió de vinicultors, anomenar el futur vi tipus del Penedès, equivalent al *moelleux* francès, vi *supermadur*.

Francesc Pujols, de Martorell, s'escamà:

— Em recorda massa el «super-tango». Potser que en diguéssim «pastós»!

Climes

La Casa del Penedès radià, a les vuit del matí, la Fira de Sant Tomàs de Vilafranca i a tal objecte la junta directiva es traslladà amb En Gols, de Ràdio Barcelona, a la capital penedesenca.

Els núvols gris perla, els galls, les pageses, tot estava tan a punt de caramel, que al doctor Valero li sabia greu de no poder transmetre-ho amb la deguda propietat mitjançant el *speaker* i els diàlegs:

—El dia que la televisió sigui cosa corrent, no ens caldrà gastar tanta saliva!

Popularitat desgraciada

A un metge, que per a entendre'ns anomenarem Dr. Sistacs, en sortir de casa, la dona li diu:

—Aquesta nit he de sortir i no tinc mitges. Me'n vols comprar unes?

El metge marit respon que sí amable, i quan és al carrer fent les visites es recorda de les mitges precisament quan passa per davant d'una botiga de la qual és client. Comprar-les allí li fa una certa vergonya; el coneixen, va sol, és jove encara i hi ha tantes interpretacions possibles! Tira unes quantes passes més enllà i es fica en una botiga on no ha entrat mai encara.

—Miri, voldria unes mitges.

—Com les vol?

—Què vol que li digui, jo, ara!

I el Dr. Sistacs escull una mica de pressa sense fixar-s'hi massa. Quan és l'hora de pagar, atabalat dóna diners de massa i amb gran esbalaïment sent que li diuen:

—Sobren cinc cèntims, Dr. Sistacs.

I el metge descobert surt al carrer no sabent què maleir, si les mitges o una rosa que li surt a cada galta.

Presentacions dobles

Al Lyceum Club, un dimarts, Jeroni Moragues hi dóna una conferència. La presidenta de la casa, Maria Baldó, el presenta fent-ne l'elogi; el conferenciant comença el seu parlament agraint l'elogi, que naturalment troba excessiu.

Al divendres següent, el mateix conferenciant dóna una altra conferència al Casal del Mestre, la degana de la casa el presenta i, és clar, ha de fer-ne l'elogi. Però aquesta vegada la degana també és Maria Baldó, la qual fa un gran esforç per no repetir-se dient les mateixes coses de l'altre dia.

Jeroni Moragues s'aixeca i li diu:

—No us hi amoineu, que si no, aquesta setmana vós i jo acabaríem ballant uns rigodons.

EL FRONT IMPOPULAR

— Aquí estem per a tot el que convingui, exceptuant eleccions

(c) Ministerio de Cultura 2006

UN COP CADA ANY

ELS MIL I UN NADALS

Festes litúrgiques, pessebres, ciris, càntics, arbres florits de presents i llumetes virolades, fatxades ornamentades, catedrals esclatants de lluminàries, festes paganes de la taula i del ventre. Heus aci l'alleluia immensa del món sencer en aquesta jornada de festa. Festa de Nadal. Un cop cada any.

A Anglaterra és el Christmas; a França, Noël; a Itàlia, Natale; a Alemanya, Kristnacht; a Rússia, Crotxaun; a Polònia, Wilia; a Romania, Crâcium; a Castella, Nochebuena, i a casa nostra, Nadal.

Es una nit com les altres, i no obstant, ben amarada de poesia i de tradició que es perpetua a través dels temps, no pot passar desapercebuda en cap pol ni en cap tròpic d'aquest univers que és la societat humana. La nit de Nadal tothom la sentirà i la celebrarà a llur manera.

Fins els que de nits treballen en copsaran els efluvis. Es en aquesta nit que, en les oficines del telègraf, al llarg de tots els cables, en totes les terres, hi circula el mateix text en significació. Un incommensurable mot d'ordre que va i ve a través de totes les fronteres i les mars, com un espinguet intermitent: *Merry Christmas... Joyeux Noël... Bon Nadal.* En començar la festa, a les sortides dels *reveillons* de les ciutats de tots els continents, en aquelles hores de color trencat de les matinades entelades, els despatxos telegràfics s'amunteguen en les agències del cable. A les redaccions dels diaris del matí, on el treball nocturn és intensiu, no es sostreuran als ecos de la diada. Les linotips aniran marcant, amb llur to reticent, els darrers comunicats de les agències...

«Washington, 24. — El President Roosevelt, en previsió del pròxim Christmas, acaba de fixar que el contingent de vins d'importació...»

Potser que algun comunicat datat de Harrar o bé d'Asmara enterbolirà la poca atenció del lector en un tal dia ja d'antuvi poc disposat a encaparrar-se entre els preparatius i la digestió forçada. D'allò que en diuen la *marejada política* tampoc n'hi haurà. Els *jefes, caudillos* i altres personatges hauran deixat d'esgarrapar-se per un bon parell de dies. En canvi us donaran noves de Berlín, on Hitler haurà decidit per a la festa de Nadal que l'Església nacional-socialista faci tal o tal altra cerimònia oficial i que a Londres la importació de galls dindis d'enguany ha estat una cosa seriosa.

Ultra l'editorial formulari que el redactor en cap etzibarà a raig d'estilogràfica, felicitant els lectors, hi haurà l'article d'amenitat amb l'estadística de l'aviram venuda en els mercats, les tones de torrons lliurades i el cop d'ull general a l'animació de la festa.

Els amants de passar la nit a casa dedicats a les tradicions casolanes no podran evitar la temptació de connectar l'aparell de ràdio i cercar tal o tal altra estació emissora llunyana per sentir un doll de música d'orgue o els càntics solemnials de l'escolania d'una vella catedral a l'hora de la missa del gall. Un xic més tard, quan les catedrals hauran acabat la pompa, tota la radiotelefonia esclatarà en una gatzara frenètica de jazz i de cridòria, en un vaitot bacanalesc. Les ones trepidants d'un eco estrident de follia els portaran el tumult de les multituds

Preparatius nadalencs d'un gran magatzem parisenc

de mil dancings a l'hora que el *reveillon* començarà després de mitja nit. L'hora en què comença la treva. Una hora màgica en què en els llocs on la nit es celebra joiosament hom pot veure aquells senyors tan greus i coneguts, tan respectables i ventruts, ministres, banquers, industrials, burgesos i altres forces vives, fins al més trist contribuent, posar-se un tricorni de paper vermell, acceptar una trompeta de cartó i fer un xivarri inconscient amb una cara insospitada.

A Londres, en tal dia com avui, Monsieur Cedard, el cuiner francès de S. M. el rei Jordi, haurà compost amb les seves pròpies mans el tradicional pastís gegantí tot embellit de sucreries d'art i caramel, el qual dos criats enguantats pujaran solemnement, enmig de l'admiració, ingènua i ben britànica, dels prínceps i de tota la família reunida. A Fleet Street, a Piccadilly, a Haymarket, el *national pudding* ocuparà el lloc d'honor, mentre S. M. rebrà munts de bons desigs de les Indies, del Canadà, d'Austràlia i mentre els coloms, despertats sobtadament del seu jóc de cada nit per les grans orgues de la catedral de Sant Pau, volaran, esmaperduts entorn dels campanars.

A Nova York, l'Amèrica tornarà a ésser rica — encara que això sigui per una sola nit —. El *subway* i l'*elevated* transportaran un carregament humà enfarfegat de tota mena de paquets. Harlem i Chinatown bulliran d'una riuada humana desbordant. Amèrica serà aquesta nit una gran disbauxa d'*O. K.*, de presents bescanviats, de *Santa Claus* amb levitó vermell i ribets de cotó fluix, i el xampany *extra dry goût americain* farà el seu resurrèxit entre batallons de *girls* que ballaran fins a rompre's les cames.

Pertot arreu la mateixa festa. Ningú no pot sostreure's de celebrar-la. De 1914 a 1918 els combatents passaren les nits de Nadal uns en el mar, altres en el fang de les trinxeres. Hem sentit parlar d'aquells Nadals, d'una tristesa i d'una poesia intensa, a homes que els visqueren. D'un camp i de l'altre hom sabia que aquella nit era Nadal, i fos qui fos, creient o incrèdul, fanàtic o pagà, tots sentien que una profunda impressió religiosa els corprenia. Llavors, per una nit, el signe de «Pau entre els homes de bona voluntat» s'albirava. En el front, no sonava ni un tret i sota la volta celeste dins un silenci absolut, en unes trinxeres i en les altres es deslligaven els paquets rebuts i es llegien les noves entre llàgrimes i rialles. Algun cant s'enlairava i l'evocació de la llar tèbia i de tantes coses perdudes planava per damunt del paisatge desolat. Un Nadal, entre Reims i Berry-au-Bac, en plena guerra, francesos i alemanys sortiren de llurs forats i en un gest espontani canviaren vi, tabac i conserves, mentre un acordió, sortit no se sap d'on, orquestrà aquella espurna de vida en una atmosfera de mort.

A Brusselles, als voltants de la Borsa, cap establiment no tancarà durant tres dies i tres nits. Santa Gúdula i la Gran Plaça es vestiran de gala i de llum. A Viena, la Kärntnerstrasse i el Ring són plens d'una bonior creixent. A Bucarest hi haurà neu i catedrals en festa i el poble a punta d'alba cantarà les Colindes tradicionals en honor de l'infantó de Betlem.

A París viuran una gran nit. El barri de la Gran Opera serà durant unes setmanes un inacabable anunci lluminós: *Etrennes... Etrennes.* El Pare Noël de les barbes blanques siluetat en neon serà pertot. Els establiments i magatzems centellejaran de mil lluminàries sorprenents i llurs portes gitaran glops de públic.

Les pensions d'estudiants del Boulevard Saint Michel restaran buides per uns dies. Els cafès literaris de tot el Barri Llatí quedaran un xic amoixats fins ben passada la festa. Els trens, quatre o cinc dies abans de Nadal, sortiran plens d'una allau d'estudiants, militars i funcionaris dirigits a tots els recons de França, engavanyats de paquets i farcells dels objectes més inversemblants i xocants. Tots cap a llur recó a la recerca del caliu de la llar paterna. Totes les estacions de les grans línies veuran circular un reguerò de gent tupida cap als pobles d'origen. Car allò que per Nadal cada ovella al seu corral no és pas solament una dita catalana...

En la nit de Nadal hi haurà la gran gentada a les portes dels teatres i music-halls. A l'entreacte, les primeres figures, masculines i femenines, de tots els escenaris, s'avançaran a l'avant-llotja per demanar al públic un òbol per tal de portar un somriure i un xic de joia, de consol i de confort a les llars dels artistes pobres.

Als obradors dels restaurants de luxe hi haurà una gran feinada. Els caps de cuina de la *Rôtisserie de la Reine Pédauque*, de *L'Ane Rouge*, de *L'Auberge de la Devinière* i de tants d'altres establiments del bon menjar ancestral, treuran al dintell de llurs portes una mena de ban gastronòmic en el qual la literatura i els plats hi armonitzaran meitat per meitat. Sota el lema de «Sols l'home d'esperit sap menjar bé», invocaran Rabelais i convertiran la llista en treballada peça literària:

J. E. BARTRINA

(*Segueix a la pàgina 8*)

L'APERITIU

Antonet. — Acaba de morir Antonet, l'*august* més fresc, més vital, més àgil, més animador de pista, de tots els *augustos* de la nostra època. Acaba de morir Antonet, l'home que s'ha sabut enfarinar la cara amb més gràcia, que ha dut una estrella més etèria damunt del front, una cirera més maliciosa a la punta del nas, i una piga més agressiva i més contundent a la barbeta. Ningú com Antonet no ha sabut portar una enorme papallona metàllica feta amb paper d'embolicar bombons de xocolata, i distribuïda amb una dignidat acadèmica damunt les anques, i ningú com ell no ha sabut estirar tan ben estirades aquelles mitges andrògines de color de rosa, abribut insubstituïble del clowns, que donen a la cama dels pallassos el gust de la tradició de l'antic saltimbanqui de fires i carreteres, la categoria del saltimbanqui poètic de totes les èpoques.

La darrera vegada que vaig parlar amb Antonet deu fer cosa d'any i mig. Ja havia abandonat la pista, portava un vestit de paisà trist i descolorit, parlava com un home de la normalitat corrent, però amb els ulls anava seguint el vol de les caderneres del somni. Antonet era italià, com gairebé tots els bons pallassos; pertanyia a la vasta família del Frediani, que ha produït tantes figures d'excepció dins del circ net i pelat, que naturalment és el circ de debò. La seva història és de les més glorioses. Va treballar molts anys amb Grock, que ha estat sense cap mena de dubte l'excèntric o beneit més pur i més angelical de la pista moderna. La parella Antonet-Grock va fer rebentar de riure tot el món d'ara va vint-i-cinc i trenta anys. Després Antonet treballà molt temps amb Beby; el gloriós Beby Frediani, que ha fet immortal el jaqué més patètic, més ple de deslligorada poesia que s'ha vist mai.

L'època que Antonet treballava amb Beby ha estat el punt de la seva carrera en el qual es féu popularíssim a Barcelona. Passà per la pista del Tívoli, per les pistes del Paral·lel i arribà a la Barceloneta; a la Barceloneta, el circ dels Frediani feia olor de peix i de somni. D'això deu fer vint-i-tants anys; aleshores jo anava molt sovint a aquest circ popular i meravellós amb Josep Maria Junoy. Allà bevíem un alcohol directe i una malenconia sense engany. Antonet i Beby ens ensenyaven el realisme punyent i cru de les més deslligorades paradoxes, i Regina Frediani dalt de cavall era com l'espectre d'una gardènia, en definitiva no pesava res com les ànimes pures, i el seu ritme només era comparable al de les ales d'alguns ocells policolors dels tròpics. Aquell circ era tot un món. Els nois Frediani aleshores eren tots ells unes criatures, amb els mallots de color de pèsol o de color de ferida tendra, imitaven els salts dels insectes i dels simis més àgils i pendulars, com els negres gibbons que tot són braços i cames.

Josep Maria Junoy recorda aquell circ, com el recorda Pere Ynglada, com el recorda Joan Tomàs, el definidor més pur, més apassionat i més sensible del circ autèntic que tenim a Catalunya. Però aquell circ ja ha passat a la història com hi anem passant nosaltres, i ara d'aquells moments només en resta un record una mica patètic.

Antonet ha estat un artista gran i complet dintre el seu estil; només se li poden comparar clowns de la qualitat dels Fratellini, però dintre la categoria d'*august* o de pallasso viu, mudat i brillant, es pot dir que no tenia competidor. En la parella d'excèntrics sempre és el beneit el que se'n duu les rialles i la simpatia del públic, perquè el seu treball és més pintoresc, més ple d'imprevist i de comicitat brutal. En canvi l'*august* té un camp d'acció més limitat i més monòton; en el seu vestit com en el seu treball s'ha d'ajustar als cànons de la pista clàssica. En certa manera fa de provocador o de reactiu de la fantasia del beneit; ell en el circ representa la follia i la poesia. Es per això que resulta dificilíssim imposar-se i tenir una personalitat feta i acusada en el paper d'august. I és per això que el mèrit d'Antonet és extraordinari. Perquè Antonet des de la seva sortida es feia l'amo de la pista, i el seu rostre enfarinat adquiria una vida impressionant.

Antonet ha mort d'un càncer; tenia més de setanta anys. Tot aquest somni, de meravella, d'illusió, aquest món de les nostres alegries d'infant, que quan ve l'hora nadalenca ens pinta una mica de verd el nostre camí descolorit, aquest any se'm presenta a mi amb una cinta negra, una cinta de dol per la mort del pobre Antonet.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Antonet quan treballava amb Grock (Antonet, barceloni de cor, ha volgut que el seu cos sigui enterrat a Barcelona)

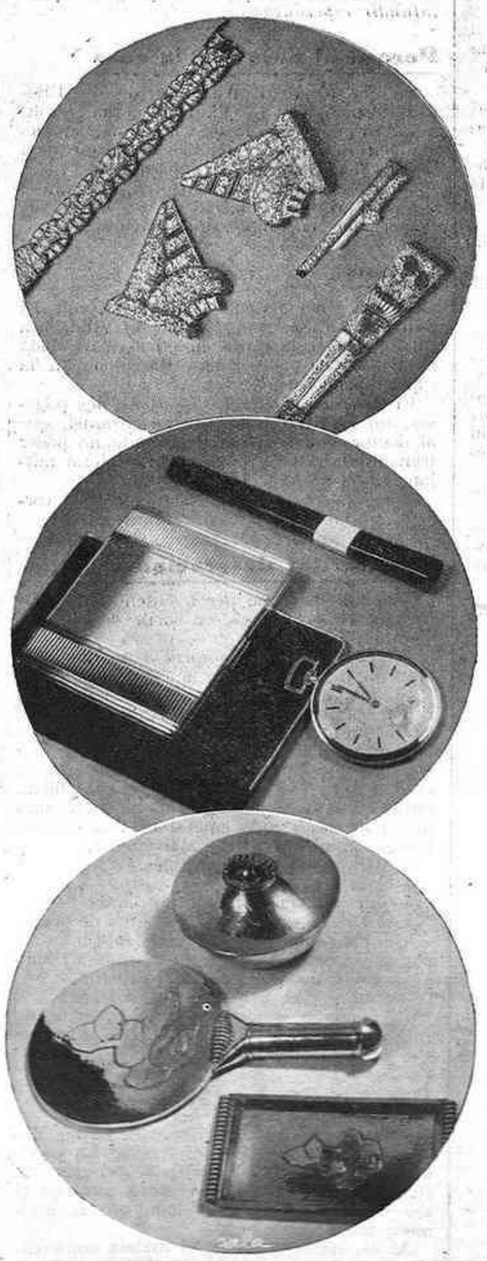

Alegria de les festes...

PREOCUPACIO PELS REGALS

L'alegria de les festes que s'atansen comporta una preocupació pels regals.

Les creacions J. ROCA - joieria, rellotgeria, argenteria - són la resposta definitiva que heu d'oposar a la vostra indecisió i als vostres dubtes.

Les creacions J. ROCA - perfectes i amb la marca inesborrable de la distinció - representen una gran gamma de preus i una varietat d'objectes dins una mateixa qualitat insuperable i única.

J. ROCA JOIER • Passeig de Gràcia, 18

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hiterisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el viger sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i dispensant l'organisme per rependre'la sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i América

NOTA.—*Dirigiu-vos: tramitant 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines* **Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona,** *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties*

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Els perills segueixen en peu

El Nadal de 1935 no és feliç per a milions de famílies dels dos països que estan en guerra; no pot dir-se, però, que sigui molt millor per als que temen complicacions derivades d'aquest increïble conflicte. I és precisament d'aquests perills de complicacions de què volem parlar avui.

Hem vist com Laval temptava d'induir Hoare—i amb ell, el gabinet britànic—a acceptar un pla de conciliació que en alguns punts s'harmonitzava amb les conclusions dels perits del Foreign Office i del Quai d'Orsay. Aquest pla ha fracassat sorollosament, malgrat que Etiopia, admirablement desitjosa de pau, l'hagués acceptat com a base de discussió i malgrat que Roma encara no hagués donat cap resposta oficial. Ha estat l'opinió pública franco-britànica, que hi veia una mena de premi a l'agressor, el que ha fet caure l'edifici de paper bastit a París el 8 de desembre. Aquesta formidable pressió de l'opinió pública ha posat Hoare en condicions de dimitir, per bé que després hagi sabut rehabilitar-se amb un discurs clar i precís, ha posat en perill el mateix gabinet i demà, divendres, darà motiu a moguts debats parlamentaris a la Cambra francesa.

El nou ministre de la Guerra, Anthony Eden

Però el que és estrany és que mentre els governs de Londres i París es menjaven satúrnicament la pròpia criatura, el Consell de la S. de les N. es transformava en Comitè de conciliació—amb exclusió del delegat italià, essent part en causa—per a examinar el pla i les respostes dels beligerants, als quals s'havia comunicat, tal com prescriu el Covenant. No podent fer res millor, el Comitè-Consell ha decidit d'estudiar un nou projecte de conciliació, però ha ajornat els seus treballs fins al 20 de gener. Cada dia que passa representa més vides humanes caigudes, però els consellers no han volgut privar-se de les vacances nadalenques...

D'altra banda, la diplomàcia desplega una gran, però oculta, activitat, mentre a Londres es parla, massa i tot, d'una proposició de reforma del pacte de la S. de les N.; no a fi de fer-lo més eficaç, sinó de transformar l'organisme de deliberatiu en consultiu. Encara que aquesta notícia, malgrat la seva insistència, ha d'acollir-se amb reserva, pot dir-se que fet i fet es tractaria de transformar la S. de les N. en un club internacional, on es pot parlar molt, però sense concloure res. Potser a Tòquio pensin que per arribar a aquest resultat basta deixar les coses tal com estan...

Mentrestant, ja és sabut que la Comissió dels Divuit, creada per a aplicar i reglamentar les sancions, hauria hagut de decidir sobre l'embargament del petroli, però tampoc ha decidit res sinó reunir-se el gener que ve, tot esperant els esdeveniments.

* * *

Tothom pot haver-se adonat del canvi en la situació internacional verificat aquests darrers temps, que després d'haver estat més favorable al govern de Roma, ha reprès altre cop el seu anterior aspecte de severitat envers la política d'agressió contra Etiopia.

No són pocs els factors que ho han determinat. Primer que res, tenim l'amenaça italiana de guerra en cas d'extensió de les sancions. S'ha dit que si Mussolini no tindrà petroli per a continuar la guerra africana, menys en tindrà per a fer-la al Mediterrani. Podria ésser que s'interrompessin les operacions a Etiopia per a esmerçar-se de ple a jugar-se la darrera, i perduda per endavant, carta a Europa. El feixisme pot també haver alimentat la desesperada idea d'arrossegar algú més en la seva ruïna final: política samsoniana i folla, de veritable estil feixista.

Entre d'altres factors, és de remarcar la intervenció del rei Jordi d'Anglaterra en favor de la monarquia italiana, com a conseqüència d'una gestió del rei Leopold de Bèlgica—cunyat del príncep hereu d'Itàlia—prop de la cort anglesa. La Constitució i la tradició britàniques consenten al sobirà d'interessar-se en les qüestions internacionals, i en algunes de les quals és ell qui ha de dir l'última paraula.

Sembla que el rei Jordi no solament s'ha interessat prop del cap del seu govern, sinó que ha donat a Víctor Manuel el consell de sortir de l'ombra en què havia viscut fins ara.

* * *
* * *
* * *

De totes maneres, no és de creure que Jordi V vulgui contrapuntar-se amb l'opinió del seu país, i per tant la seva acció no pot ésser sinó molt limitada.

Un altre factor important de les vacillacions ginebrines és l'actitud dels Estats Units. Es sabut que, només a Nova York, hi ha 900,000 italians, i entre ells n'hi ha de molta influència en el món financer i comercial—la segona banca nordamericana, la dels Germans Giannini, és italiana—, i, malgrat totes les afirmacions de la Casa Blanca, els Estats Units—que no formen part de la S. de les N.—es resistiran tant com podran a no trametre petroli a Itàlia encara que es decreti l'embargament.

Aquestes i altres circumstàncies han fet difícil la comesa de la S. de les N. i s'ha volgut temporitzar. Però la situació és tan greu que no consent que l'organisme ginebrí pugui romandre en la inèrcia sense perdre tot el prestigi i tota la força.

* * *
* * *
* * *

Podria tractar-se d'una maniobra per a impressionar el govern de Roma i l'opinió pública; però, sigui com sigui, els dies que s'acosten poden carregar-se d'esdeveniments greus. Ara bé, si es vol ésser fidel al Covenant, si l'embargament sobre el petroli hagués de produir actes de guerra per part dels italians, totes les nacions pertanyents a la S. de les N. haurien d'ajudar la nació agredida, fos aquesta Anglaterra o una altra.

Repetim que una petita espurna pot calar foc a Europa. Entre les incerteses de la política actual, les vacillacions i els errors que s'acumulen, Laval sembla ésser l'únic que s'ha adonat de la gravetat del perill. Si no ha reeixit en la seva acció, la culpa més grossa pertoca a Mussolini, que amb rebuigs o paraules inoportunes—com el recent discurs de Pontinia—ha inutilitzat els esforços d'aquell que la mateixa premsa feixista considera com l'únic salvador de l'horrible situació en què el feixisme ha posat una «nació de 44 milions».

Onsevulla que es miri, el caliu cova sota la cendra. A l'Extrem Orient, l'expansió japonesa a la Xina del Nord i la tivantor entre Tòquio i Moscú. A l'Europa Central, la cada cop més aguditzada divergència entre Txecoslovàquia i Polònia, Hongria hostil com sempre a Iugoslàvia... I no oblidem Alemanya, que desfeta en la darrera guerra, és avui el país més armat d'Europa, i que observa i calla, que espera la seva revenja, que ha posat Hitler al poder perquè la base del seu programa és la guerra de rehabilitació i d'expansió.

Seria una vergonya per a la civilització actual i un crim imperdonable que del conflicte italo-etíop es derivés una conflagració que no se sap quines proporcions pendrà.

TIGGIS

SASTRERIA
F. COMAS
FONTANELLA, 9 PRAL
DISTINCIO - BON GUST - QUALITAT
ESPECIALITAT EN VESTITS DE SOCIETAT

Mirant a fora

Juan Vicente Gómez i l'amor

Heus aci un dictador poc habitual en les columnes de la premsa. Ara que ha caigut damunt la terra aquesta ploga de salvadors de pàtries i que els dictadors mouen tant d'enrenou i donen tanta feina, cap de tan reposat i menys sorollós, si més no en aquests darrers temps com el president de Venezuela, la nova de la mort del qual, a setantavuit anys, fou impresa pels diaris la setmana darrera.

Juan Vicente Gómez, el Benemèrit, era un home exuberant, enèrgic, impetuós. Tot un dictador. Malgrat això, de dictadors com ell a Sudamèrica n'hi ha hagut i n'hi ha molts, encara. En allò que no tingué parió fou en la seva vida privada. Perquè a més d'un dictador era tot un patriarca. Tot un poeta, vaja.

Historieta berlinesa

Es l'hora d'explicar contes de fades en una escola pública de Berlín. La petita Gretchen explica la història de la Caputxeta Roja:

—...i quan el dolent del llop entrà a l'habitació de l'àvia, la saludà: «Heil Hitler, padrina, us porto vi i confitures...»

Conviccions

Julien Benda donà fa pocs dies, a la Maison de la Culture, de París, una conferència sobre l'actitud dels intellectuals en l'afer Dreyfus i en l'actual conflicte italo-etiop.

Parlant dels serveis que la veritat científica fa a la justícia, recordà la importància del paper dels savis en l'afer Dreyfus; deien que no volien ocupar-se de l'afer, sinó solament demostrar que la lletra del cèlebre bordereau *no era la del capità Dreyfus. Costà que s'imposés la veritat científica, i els irreductibles sempre quedaren per convèncer, com Jules Lemaitre, que deia:*

—El comandant Esterhazy confessa que ell és l'autor del bordereau; *això no ens basta: cal que ho provi.*

La lectura dels diaris

Algun erudit s'ha recordat del centenari de la publicació de Mademoiselle de Maupin, *novella de Théophile Gautier, segurament poc llegida avui. En el seu temps, en canvi, féu molt de soroll, menys, cal dir-ho, pel llibre que pel pròleg, insolent i jovenívol pamflet contra la virtut, la crítica i el segle, que fou un dels textos favorits de les joventuts romàntiques. Entre la cinquantena de pàgines d'aquest pròleg s'hi troba aquesta frase:*

«La lectura dels diaris impedeix que hi hagi veritables savis i veritables artistes.»

I el jove Gautier demanava a Lluís Felip que suprimís tots els diaris literaris i polítics.

Un amo com n'hi ha pocs

En ocasió de la col·locació d'una placa a la casa on visqué trenta anys Eugène Brieux, dramaturg ja una mica oblidat, reproduïm la següent anècdota:

Quan no passava gaire dels vint anys, Eugène Brieux estava empleat al Crèdit Espanyol, de París, que dirigia el cèlebre banquer Isaac Péreire.

Un dia, arribà a oïdes d'aquest que un empleat escrivia obres de teatre, d'amagat, al despatx, i es presentà a l'oficina on de tal manera es faltava al reglament. Mentre els «companys» es prometien un bonic espectacle, Péreire, donà un cop a l'espatlla de Brieux:

—Bé, jove, sembla que s'escriuen obres de teatre?

—Sí, senyor — replicà Brieux, tot confús.

—Us agrada molt el teatre?

—Sí, molt, senyor.

—Està bé, està bé. I la música també us agrada?

—Sí, senyor, també.

—Molt bé... Aquí teniu la meva llotja de l'Opera per a demà a la nit. Que us divertiu força.

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Canòdrom Guinardó
CURSES DE LLEBRERS
tots els dissabtes a la tarda, diumenges i festius matí i tarda
Grans curses de llebrers

APROFITANT LA TREVA (*)

Com és l'exèrcit abissini

Suposeu, amic lector, que sortiu un dia de casa amb mil pessetes a la butxaca. En arribar a la cantonada s'apropa un atracador, que, punyal en mà, us exigeix la cartera. Què fareu un cop passat el trànsit? L'única cosa que es pot fer en un cas així: anar a l'autoritat, que és l'encarregada de vetllar per la seguretat de tothom i de fer prevaler la justícia, després de fervos curar les lleugeres ferides que l'agressor us hagi produït. L'autoritat aconsegueix trobar el culpable, que està convicte i confés, i posar la mà damunt de la suma íntegra que us ha agafat. Ja compteu, naturalment, amb tornar a entrar en possessió dels vostres cabals. Però—oh sorpresa!—: l'autoritat es sent salomònica i us fa una proposició «per a arreglar l'assumpte», com si l'assumpte no fos prou clar: perquè tothom quedi content, la suma es distribuirà per parts iguals entre l'atracador i l'atracat, posat que, al cap i a la fi, aquell ha hagut de fer sacrificis, comprar-se l'arma i dedicar el seu preciós temps a la seva feina. Vénen de dalt grans pressions perquè accepteu el negoci. Potser el comissari que us fa la proposta hagi rebut una comunicació de to semblant a aquesta, enviada en un cas similar pel ministre de Negocis estrangers del més gran Imperi del món al seu ministre a la capital d'un llunyà Imperi africà: «Us prego d'exercir tota la vostra influència prop de l'emperador amb el fi que examini les proposicions de pau minuciosament i benèvolament i insistiu perquè en cap cas no les rebutgi lleugerament. Estic convençut que donarà proves de les seves qualitats d'home d'Estat i que s'adonarà de l'avantatge que té en aquesta ocasió per a negociejar.» Si les mateixes autoritats que han declarat culpable el vostre atracador us proposen de regalar-li la meitat del vostre capital, ja us veureu apurats, ja, per sortir del pas sense deixar-hi bona part de la vostra pell!...

La guàrdia imperial del Negus

Nó us sembla que no és gaire diferent la situació d'Abissínia en aquests moments? Després de la condemnació unànime de l'agressor, encara vénen a l'agredit amb allò de «*Tú por cuánto te dejarías comer?*» del conegut sainet!

Però la cosa no és nova ni sorprenent. El que més lamenten les grans potències que tan púdicament s'han esquinçat la vestidura davant l'atac italià és que no els toqui a elles un bon tros del botí. Anglaterra, per exemple, voldria quedar-se amb la regió del llac Tsana, d'on baixen les aigües i els alluvions que fertilitzen les terres del Sudan i de l'Egipte. El seu pla no és nou: en acabar la guerra, Londres tractà de dur-lo a cap. Ja pel desembre de 1918 es creà amb una evident influència del Foreign Office una societat, l'Abissynian Corporation, amb el capital d'un milió de lliures esterlines, societat que absorbí les grans empreses comercials britàniques relacionades amb Etiopia i que al cap d'un parell d'anys fracassà sorollosament.

Aleshores, veient que la forma comercial-insinuant no havia donat bon resultat, hom adopta la forma violenta. Bruscament els periòdics anglesos s'assabenten que Etiopia és un país bàrbar, en el qual floreix l'esclavitud. La seva indignació no té límits. I durant uns quants anys els paternals anglesos s'esforçaran per trobar un pretext favorable per intervenir directament a Abissínia... Però Itàlia se'ls ha avançat. I ja sabem que bromes d'aquesta mena són coses que Anglaterra no perdona!

Seria, però, tan absurd que tot acabés a Ginebra en la més grotesca de les farses, que dintre els mateixos països que han proposat la solució s'ha aixecat una onada d'indignació. Ja sabem que hom pretén fer qüestió de dretes i d'esquerres d'un assumpte tan evident. Però això és infantil. S'explica que les petites potències estiguin indignades, per allò de «quan les barbes del teu veí vegis pelar...». I ara, petit compàs d'espera al front fins a veure com s'arreglen finalment les coses a Ginebra.

* * *

Aprofitem aquests moments de treva en què per alguns dies la milícia ha deixat el pas a la diplomàcia per donar, abans que la lluita es reprodueixi, un lleuger cop d'ull a l'organització de l'exèrcit abissini, ben diferent de la del seu enemic, equipat i organitzat amb tots els perfeccionaments de la tècnica guerrera, en la qual els europeus han sabut fer tan enormes progressos.

Però podríem demanar-nos: existeix un veritable exèrcit abissini? Quina seria la resposta? Afirmativa si volguéssim pendre en consideració únicament els batallons de la guàrdia imperial, instruïts per oficials belgues i suecs, batallons que apareixen sempre als reportatges cinematogràfics sobre Etiopia. Però en realitat aquests batallons constitueixen una ínfima minoria en relació amb el total de les tropes etiòpiques, que és considerable. No tant però com s'ha volgut fer creure. S'han donat totals fantàstics—quatre-cents mil, mig milió, sis-cents mil guerrers... Quina xifra serà la real? Ens atindrem a les que indicava a finals de novembre un dels millors coneixedors de la matèria, l'antic governador d'Eritrea i ilustre geògraf italià Corrado Zoli. Segons ells, hi ha al Tigré 110,000 homes, dels quals 20,000 comandats pel dedjaz Aseausan Cassa es troben al Nord de l'Amba Alagui, 22,000 comandats pel fill del ras Cassa, concentrats als encontorns de Socota i 70,000 menats pel ras Mulugueta, ministre de la Guerra, a la zona del llac Axangui. Al front meridional es concentrarien forces de xifra similar: 110,000 homes, d'ells 45,000 a les ordres del ras Nassibu a la zona de Harrar, als quals cal afegir els guerrers del cap de l'Arussis i un contingent de 4,000 homes que constitueix la guàrdia imperial. Dos importants exèrcits etíops, totalitzant més de 60,000 homes, descendeixen envers la frontera de Somàlia, convergint vers Dolo a les ordres del ras Desta i del dedjazmatx Belene Mereb.

En suma: els etíops disposen d'uns 230,000 homes en armes, que podran augmentar encara en algunes desenes de milers si els és possible armar-los convenientment. En llur majoria estan armats primitivament amb fusells antiquats.

Enfront d'ells es troben més de 300,000 italians, tenint a llur disposició tots els bàrbars perfeccionaments de la guerra moderna.

Veiem per tant com excedeix el nombre dels atacants al dels atacats, segons dades autoritzades de font italiana, no interessada a disminuir la xifra dels adversaris.

La constitució d'aquestes grans masses abissínies és pintoresca. No es tracta d'un veritable exèrcit, sinó d'una munió d'exèrcits: fora del de l'emperador, són tants com grans caps hi ha.

En temps de pau l'exèrcit està format per voluntaris, elements inquiets que s'enganxen amb un o altre cap, constituint bandes grans o petites, que només treuen llur cohesió del prestigi de qui mana. L'esperit abissini és bèllic i àvid d'aventures a Etiopia, on el darrer camperol es considera per dignitat igual als caps més grans. A tothom li està oberta, en aquesta societat en el fons democràtica, la porta per arribar fins als honors suprems: els grans camins són la milícia i la clerecia, essent la primera naturalment més accessible ja que no requereix cap mena de preparació.

No hi ha a les tropes abissínies sous fixos. Els qui exerceixen comandaments a les milícies es veuen retribuïts amb el govern de províncies o de districtes amb l'usdefruit de terrenys més o menys extensos. Quant als soldats voluntaris, els manté el cap mitjançant l'assignació de productes alimentaris o en rendes pagadores per certs pobles.

I ara el gran problema: quin és el resultat de tal organització? Pot existir un exèrcit homogeni amb ella?

Deixem la paraula a un testimoni autoritzat, l'italià Conti Rossini, que des de fa molts anys està especialitzat en els estudis etiòpics:

«Constituiria—diu—un error molt greu creure que de tal manera hom pot obtenir solament un conglomerat informe d'homes armats, que fàcilment es disgrega al primer xoc. Hi ha la història, en canvi, per a demostrar-nos que l'exèrcit d'un cap regional intel·ligent i autoritzat pot sostenir llargues campanyes a través de moltes privacions i rudes proves.»

La millor demostració d'això és la resistència que les forces abissínies han sabut oferir fins ara als italians.

L'esdevenidor ens dirà si, aliades amb la naturalesa del seu país, podran salvar-lo de la invasió o si sucumbiran finalment davant els poderosos mitjans d'un exèrcit modern.

GONÇAL DE REPARAZ (*fill*)

(*) Aquest article no pogué aparèixer la setmana passada. Avui, la treva ja s'ha romput i les operacions s'han reprès.

PERELADA
VINS - XAMPANY

LLORENS
RAMBLA DE LES FLORS-30

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

LA SETMANA PASSADA

Sessions de gala

Som amics de tot el que sigui dignificar l'espectacle cinematogràfic i de tot el que es faci per concedir-li la importància social que bé mereix. Contra les formes estereotipades del reclam, veiem amb bons ulls aquelles iniciatives que trel·allen d'una manera intelligent a distingir els films que

Ginger Rogers

s'ho mereixen. Però estem esverats veient el mal aspecte que prenen les coses en aquests dominis i el confusionisme absurd que crea aquí la inintelligència o les conveniències dels distribuïdors. Del mal ús de determinades tàctiques en l'art de llançar el film, en veiem venir un ràpid descrèdit d'aquestes tàctiques en perjudici de tots i en benefici de ningú.

Vegeu la presentació de *Roberta*. Quina desproporció més notòria entre el valor intrínsec del film i el *tinglado* publicitari armat a l'entorn d'aquesta estrena. Les invitacions reclamaven vestit d'etiqueta, les entrades valien deu pessetes i el film, si l'heu vist, ja sabeu el que és. Un film que gràcies a la intervenció de Fred Astaire i Ginger Rogers val la pena de veure, però que, eliminant-ne els quinze minuts escassos que poden durar les fantasies coreogràfiques de la divertida parella, no aconsegueix ni la categoria de la discreció mitjana.

Res no confirma tant, per altra banda, la nostra opinió de veure en això un confusionisme dels que organitzen l'espectacle, com la manera de confeccionar el programa d'aquella famosa gala de l'Astòria. Digueume, si us plau, quin to pot tenir una sessió en la qual figura un film tan ordinari, d'un mal gust tan pujat, com el film còmic que servia de complement aquell dia. Deu pessetes l'entrada! Sense comentaris.

* * *

El dia següent, a l'estrena a l'Urquinaona de *La hija de Juan Simón* assistí la gent més important del país. Rarament ha aconseguit una empresa reunir una selecció tan nodrida de personalitats. S'havia aconseguit aquest èxit amb el repartiment d'entrades acompanyat d'una missiva que assegurava que *La hija de Juan Simón* era una cosa excepcional. Creiem que, els uns pels altres, arribàrem tots a la conclusió que quan ho deien i ho deien en aquesta forma, bé devia ésser veritat.

I ara ens preguntem quina idea els distribuïdors d'aquest film es fan de la mentalitat de les persones que varen tenir la gosadia d'invitar, per creure que aquest film està tallat a llur mesura. Presentat el film en la forma que li pertocava, nosaltres hauríem fet el que ens pertoca també de fer. Assenyalar alguns dels valors incontestables del film (Angelillo, la composició d'alguns ambients, l'acurada selecció dels paisatges). Presentat en la forma excessivament ampul·losa en què es féu, inevitablement som sensibles a l'aspecte negatiu—tan accentuat per altra banda—del procés. Perquè *La hija de Juan Simón* exhibeix una de les històries més infelices i tronades que s'hagin vist mai al cinema, i l'exhibeix en un estil putrefacte i declamatori a ultrança.

I en canvi, vegeu com s'ha desaprofitat l'ocasió de fer una cosa magnífica amb un film tan magistral com és el *David Copperfield*!

Fred Astaire

Es treballa tant com es pot per a desorientar l'opinió, per a desacreditar els més legítims mitjans de valoració. Mentre es perjudica la sort d'alguns films, enaltintlos en forma tan exagerada que per força ha de provocar irritació, en canvi, s'abandonen obres mestres amb una negligència que se'ns fa difícil de compendre.

I mentrestant, els baluards de la independència crítica es fan cada dia més escassos. Tot això en nom dels interessos materials de l'espectacle!

En veure els pèssims resultats que el procediment dóna (escolteu els empresaris com ploren), hom no pot menys de preguntar-se si la participació de la intelligència en l'organització de l'espectacle no donaria tanmateix millors resultats.

El públic, després de tot, té més sentit comú i instint artístic del que suposen alguns caps de publicitat.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Els clàssics a la pantalla

L. Cazamian, autor, en collaboració amb Legouis, d'una excellent història de la literatura anglesa, i, tot sol, d'altres estudis i assaigs, ha donat recentment a la Sorbona una conferència sobre *Els clàssics a la pantalla*.

El conferenciant estimà que tota transposició d'un clàssic a la pantalla es traduirà allhora per un guany i una pèrdua. Perquè el guany sigui més gros que la pèrdua, i que la línia profunda, essencial, de l'obra quedi intacta, cal afegir al postor en escena—i això des del començament, abans del *découpage* — algú amb una cultura general i particular prou indiscutible perquè la seva opinió preponderi. Dit d'una altra manera, no és el cinema el que dignaria d'ocupar-se de l'obra mestra, és l'obra mestra la que faria al cinema l'honor de deixar-se adaptar i encarregaria a aquella persona competent abans alludida de transmetre-li les seves ordres.

Cinema en relleu

A Itàlia serà realitzat dintre de poc, sota la direcció de Guido Brignone, un film enterament en relleu, segons el sistema estereoscòpic de l'enginyer Gualterotti, el qual ja havia obtingut per la seva invenció un premi en una exposició de Torí. El film és còmic.

El darrer René Clair

Els anglesos esperaven, abans d'acabar l'any, veure el film de Chaplin, *Els temps nous*, i el de René Clair, *El fantasma camina cap a l'oest*. Però Chaplin encara no té el film acabat, no està content de la sincronització i no el vol presentar. En canvi, el de René Clair ja ha estat estrenat, amb assistència de la reina d'Anglaterra i de la duquessa de Kent. L'estrena ha estat un èxit.

En ple segle XX, en un castell escocès ja una mica atrotinat, el darrer hereu dels Gloury rep la visita d'una riquíssima americana que vol comprar el castell i reconstruir-lo a Amèrica. Per aquest castell roda el fantasma d'un avantpassat, condemnat a aquesta sort per no haver-se batut en una batalla, en la qual mor per casualitat trobant-se al costat d'un barril de pólvora que explota.

L'americana modernitza el castell. Hi ha aparells de ràdio en totes les armadures, els negres fan música escocesa, etc.

Els diaris assenyalen la presència d'un fantasma als Estats Units i això fins provoca debats parlamentaris. En efecte, a la Cambra dels Lords, un par del Regne Unit protesta que un esperit escocès hagi estat traslladat a un país que ha bandejat el veritable esperit d'Escòcia, el whisky.

Notícies curtes

Olaf Fjord és l'encarregat d'adaptar a la pantalla *Pan*, de Knut Hamsun.

—Brigitte Helm serà la protagonista de l'adaptació cinematogràfica — per Bernard Derosne — de *Terre inhumaine*, de François de Curel.

—Jean Harlow rodarà *La reina de Texas*, l'acció de la qual transcorre gairebé enterament durant un *rodeo* a Madison Square Garden.

—Es diu que Max Reinhard, vol reincidir amb Shakespeare; ara tocarà el torn a *Com us plaurà*, amb Marion Davies.

ALS QUARANTA ANYS

Una història del cinema

Aquest any de 1935 haurà estat una mena d'any jubilar del cinema. En efecte, el dia 28 d'aquest mes farà justos quaranta anys que, en els soterranis d'un cafè dels bulevards, fou presentat al públic de París com a espectacle una novetat curiosa que els seus inventors, els germans Lumière, anomenaven *cinematògraf*. La ràpida i meravellosa carrera que ha fet aquest invent justifica prou que hom no hagi pas esperat a la cinquantena, amb les noces d'or del cinema i el públic, per a la celebració jubilar d'aquella data. Louis Lumière ha estat homenatjat solemnement, i l'inventor ha volgut aprofitar la solemnitat per a presentar un nou perfeccionament a afegir als que cada dia, del punt de vista tècnic o artístic, vénen a enriquir el setè art: el relleu. En quaranta anys, doncs, aquell tren que en arribar a l'estació produïa un pànic irresistible entre els espectadors dels primers films, ha adquirit sonoritat, color i relleu. El fenomen de la naixença i el desenrotllament d'un nou art, que fins ara havia estat una cosa imperceptible per a la humanitat i el producte lent de l'elaboració del temps i les generacions, s'ha desenrotllat davant dels nostres ulls, i els poetes, els creadors, els descobridors del nou llenguatge han assajat les seves troballes i les seves inspiracions davant nostre, davant els públics immensos de tot el món.

Així, aquesta *Histoire du Cinéma* que els escriptors francesos Maurice Bardèche i Robert Brasillach acaben de publicar, té una evident actualitat i una utilitat permanent. En quatre-centes pàgines d'un text sempre interessant, la narració de la gran conquista artística del segle XX és feta, des d'un punt de vista que és, podríem dir-ne, el que ha estat adoptat com a *standard* per la intellectualitat d'arreu del món, i que, si un dia ha de canviar, no per això deixarà d'ésser ben interessant haver-lo tingut consignat, en el moment que el cinema complia els seus quaranta anys.

El cinema nasqué a França, cal no oblidar-ho, i això justifica la importància que els autors d'aquesta *Histoire*, sense pecar de xovinisme, donen a la producció francesa, amb la qual no són pas gens benèvols, però que estudien amb l'afecte que uns quants noms ilustres d'experimentadors i creadors mereixen. Molts dels defectes ingènits del cinema, moltes de les desviacions que li han fet fer marrada en la seva ascensió, poden explicar-se per aquest lloc de naixença. Sobretot un, el de la imitació del teatre, del qual l'exemple de Méliès, un dels grans *primitius* del cinema, hauria pogut apartar, i que tot l'esforç malaguanyat de tants quilòmetres de *films d'art* com produïren durant quinze anys els francesos i els italians, imposaren com una plaga.

Charlie Chaplin i Max Linder

Bardèche i Brasillach divideixen llur història en sis grans seccions, seguides d'un epíleg. Aquestes divisions són: Els primitius del cinema, amb la narració dels primers passos d'un art indecís, en els quals destaca la personalitat de Méliès, com a creador i innovador, i la de Pathé, com a comerciant. El cinema d'avant-guerra, amb l'eclosió dels cinemes italià i escandinau, l'aparició dels grans actors còmics, com Max Linder i un obscur debutant que es deia Chaplin, i l'obstinada recerca d'una cosa lamentable que es deia *film d'art*, barreja detestable d'història i teatre. El cinema durant la guerra, quatre anys febrosos que marquen l'inici de la supremacia ianqui.

RAFAEL TASIS I MARCA

(*Segueix a la pàgina* 8)

PATHE BABY * AGFA * CORONET * PERUTZ * ENSIGN * MICKEY * GEVAERT * FACIN * EUMIG * NIZO * PAILLARD BOLEX * KODAK

Cinemes de totes marques des de 40 ptes. Ocasions regalades
Lloguer de films a una pesseta

Cinematografia Amateur

La casa especialitzada en cinema. - Traslladada a
RONDA UNIVERSITAT, 24
Telèfon número 21470
(tocant a la Plaça de Catalunya)

Des del setembre, compreu el 15 de cada mes
CINE-STAN
magazine cinematogràfic

COLISEUM
Paramount presenta
Rumba
per George RAFT, Carole LOMBARD
La pel·lícula del ritme accelerat i les danses encisadores
Dirigit per l'animador rus
MARION GERING
El pròxim programa:
Alas en la noche
amb CARY GRANT i MYRNA LOY
Un film que cal veure
Dirigit per
JAMES FLOOD

WARNER BROS FIRST NATIONAL FILMS S. A. F.
Presenta en
MARYLAND
una realització del genial
MAX REINHARDT
EL SOMNI D'UNA NIT D'ESTIU
Una obra clàssica de
SHAKESPEARE
Un concert de
MENDELSSOHN
"Ballets" de
NIJINSKA
Durant la projecció d'aquesta pel·lícula regirà l'horari següent:
DIES LABORABLES
DUES SESSIONS DIARIES
5 tarda, ptes. 3'30 - 10 nit, ptes. 4'40
DIES FESTIUS
3'30 tarda, pessetes 3'30
6'30 " " 5'50
Nit a les 10, pessetes 4'40

SAVOY
LES ULTIMES NOTÍCIES DEL MÓN
PASSEIG DE GRACIA, 86.—Telèfon 76988
Sessió contínua des de les tres de la tarda a la una de la nit
BUTACA, UNA PESSETA
Estrena a Espanya de
La marcha del tiempo
Aquesta setmana:
La carrera de los armamentos
El correo del Pacífico
informacions filmades pels redactors del TIMES
NOTICIARI - DIBUIXOS - VIATGES

JAMES CAGNEY en Duro y a la Cabeza
CAPITOL
EL MILLOR PROGRAMA DE L'ANY
EL PROGRAMA DE LES FESTES NADALENQUES
Sessió contínua de 4 12,30
WARNER BROS FIRST NATIONAL
EL CASO DEL PERRO AULLADOR
WILLIAM ASTOR

CINEMA CATALUNYA
Èxit clamorós de la gran superproducció CIFESA
LA VERBENA DE LA PALOMA
MIGUEL LIGERO, ROBERTO REY, RAQUEL RODRIGO, SARA PEREZ CARPIO, CRABITO LEONIS, DOLORES CORTES
Una versió cinemàtica perfecta, graciosa i plena dels encants de l'època

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

Poesia i prosa del camerino

Durant una colla d'anys, he estat demanant en articles, declaracions i conferències la construcció de teatres moderns. No em faig pas la ilusió que les sales d'espectacle que a hores d'ara es basteixen o estan a punt de bastir-se a Barcelona deguin res a les meves campanyes. Sense que sigui absolutament escèptic respecte a l'eficàcia de la propaganda literària, he de confessar que més aviat l'evaluo amb parsimònia. Si a hores d'ara, en un dels punts més cèntrics de la ciutat, hom treballa per edificar teatres nous, cal suposar que es deu a consideracions purament econòmiques, a imperatius d'ordre privat, a circumstàncies creades per la cotització dels terrenys i per la pressió dels impostos. No és prudent d'imaginar que un home o un grup d'homes, amarats d'idealisme o de patriotisme, ha dit: «Té! Ara vaig a oferir als meus conciutadans un teatre modern, un teatre digne, que no tingui res a envejar als cinemes més luxosos i que doni a l'art dramàtic el marc que enyorava.»

No, no. El temps no és propici a aquesta mena de generositats. La construcció d'un o dos teatres nous té poc a veure amb les nostres illusions i menys encara amb els nostres interessos.

Tanmateix, és un esdeveniment que no sabríem mirar amb indiferència. A risc i tot de fer el paper xiroi i desairat dels pallassos que segueixen els encarregats de retirar els trapezis o de recollir les catifes i que, de fet, no ajuden poc ni gaire, hem d'anar publicant les nostres inquietuds i les nostres ambicions.

Donem com a cosa segura que els nous teatres (un en construcció i l'altre en projecte) seran confortables i dotats d'un utillatge escènic força complet. No dubtem un instant que hom hi respirarà una atmosfera neta i agradable, no influïda per les emanacions de cap instal·lació sanitària arcaica o mal conservada. No ens assalta la temença que els acomodadors siguin menys ben uniformats o menys ben educats que els de qualsevol cinema de primer ordre. En una paraula, no cultivem l'aprensió que en cap altre detall visible als ulls de l'espectador, tangible al seu tacte o audible a les seves orelles, els nous teatres tindran una data que no sigui la de llur inauguració.

En canvi, ens serà lícit d'expressar, amb totes les precaucions oratòries que el cas demana, una temença que ens costa més de destruir? Allà on la vista dels espectadors no sol abastar sinó excepcionalment i gairebé en virtut d'un privilegi, hi ha dependències que tenen tanmateix importància dins l'economia del teatre. Em refereixo concretament als camerinos dels artistes.

El públic no sol tenir idea, ni sols aproximada, de la dosi d'heroisme que implica la professió de comediant en els nostres climes. No veu sinó l'escenari amb les seves clarors més o menys ben distribuïdes, però sempre esclatants, i no suposa els recambrons mesquins, ombrívols, sense ventilació, sense aigua corrent, mal calefaccionats o excessivament calefaccionats, on els artistes han de passar moltes hores del dia i moltes hores de la nit.

Tal vegada semblarà excessiu d'explicar totes les misèries i tristors de la nostra escena a base de la pèssima instal·lació d'aquestes dependències que hom s'ha avesat a considerar com a absolutament secundàries. Però, teoria per teoria, no és pas aquesta la que té menys versemblança.

Heu vist, almenys en pellícula, les magnífiques cavallerisses on són allotjats els *pur sang* de cursa? Quina meravella! Tot hi és previst perquè el noble animal respiri un aire sà, tingui la temperatura més favorable a la seva agilitat i resistència, escolti la música que millor apaivagui els seus nervis, mengi i begui d'acord amb un règim combinat pels especialistes...

L'estret camerino d'un teatre barceloni

Una part (ja no dic tot!) del que es fa per un cavall de curses, no es podria fer pels actors i les actrius que han de fornir un esforç considerable i sotmetre's a una prova ben ruda?

No cal dir que en altres països on el teatre ha seguit el ritme de l'època i no ha restat curiosament adherit a les pràctiques i prejudicis del segle passat, els camerinos dels artistes no són únicament llocs habitables, sinó llocs on no manca cap refinament de confort, d'higiene i fins de poesia. Una primera actriu londinenca, per exemple, té tota una *suite* a la seva disposició: saleta per rebre, vestidor, sala de bany i àdhuc dormitori.

«Oh, quantes endergues! — clamaran els que en definitiva només saben refiar-se de la inspiració divina —. El bon comediant, un cop a escena, oblida totes les angúnies, molèsties i privacions que ha passat al camerino. I si ha d'ésser un príncep del Renaixement o un milionari americà, n'és talment com si sempre hagués viscut enmig de l'opulència i de la grandesa!»

Es possible. Però no és probable. I, com he dit diverses vegades, trobo immoral tota doctrina que espera del miracle virtuts i condicions que es poden obtenir per mitjans perfectament normals. Els «prínceps del Renaixement» que s'han passat des de les dues de la tarda fins a les dues de la matinada en l'atmosfera infecta dels actuals camerinos, corren constantment el perill d'arrossegar a l'escena algun vestigi de la sordidesa que els ha voltat tot el dia. Les «multimilionàries» que s'han hagut de vestir i despullar dins una cofurna que sovint no acceptarien per a cambra de mals endreços, han de realitzar un esforç innecessàriament excessiu per despendre's de l'atmosfera penosa en què estaven submergides.

D'altra banda, la fins ara indecorosa instal·lació dels camerinos fomenta la insociabilitat que caracteritza els nostres escenaris. Arreu del món, actors i actrius, però especialment actrius, tenen feina a limitar les visites dels amics, dels admiradors i dels tafaners. Aquí, en canvi, pot donar-se el cas que una actriu bellíssima, jove, vinguda de lluny (per afegir als seus atractius el de l'exotisme), passi les seves hores de camerino en una solitud glacial. Indubtablement aquest fenomen, que després d'ésser examinat amb humorisme pot ésser analitzat amb gravetat, és imputable a la nostra timidesa, a la nostra sorruderia i a d'altres defectes psíquics, però també cal carregar-lo una mica en el compte de la inhospitalitat de les cambres on s'obliga a passar tantes hores als nostres comediants.

Aqueixa inhospitalitat té encara més importància en un país com el nostre que no a França, a Anglaterra o Alemanya, on els teatres no solen fer sinó una funció al dia. Però el règim literalment embrutidor a què estan sotmesos els nostres artistes per culpa dels sis actes que cada dia els toca representar — com a mínimum! — i dels tres o quatre que els toca assajar abans, i de vegades després, de les representacions, és una altra història, i no pas més encoratjadora que la dels camerinos que avui he provat d'explicar.

CARLES SOLDEVILA

PRINCIPAL PALACE
Tots els dies, la formosa comèdia de
F. GARCIA LORCA
Doña Rosita la soltera o el lenguaje de las flores
Creació de
MARGARIDA XIRGU
Acurada interpretació de tota la companyia

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Premi Iglésias 1935

Després d'una laboriosa votació que el lector pot haver vist en la premsa diària, el Premi Iglésies 1935 ha estat concedit a Nicolau M. Rubió per la seva comèdia en cinc quadros *Un sospir de llibertat*.

Els lectors de MIRADOR coneixen ja aquest nom que en les nostres pàgines s'ocupa sobretot de qüestions d'arquitectura, urbanisme i jardineria.

Però les activitats de Nicolau M. Rubió són molt més variades. A part el teatre — ha estrenat ja *Judas Iscariot* i *El rei Midas* —, és traductor dels *Assaigs* de Montaigne — part dels quals ja ha estat publicada —, ha escrit llibres de viatges de les seves periòdiques excursions cinegètiques a l'Africa, ha tractat temes històrics i de política internacional, ha donat conferències, etcètera.

I tot això a més a més de la seva tasca professional, ja alludida abans, d'arquitectura, urbanisme i jardineria.

—On dimoni s'ha ficat aquest Rubió?— es preguntava tothom la tarda de dilluns. Era al seu estudi, magníficament indiferent a les vicissituds de la votació del jurat. Fins l'endema no el trobà cap repòrter ni cap fotògraf. Semblava que es volia fer fonedís. Sigui com sigui, no s'escapará que la setmana que ve, en aquestes pàgines, parli d'ell el nostre col·laborador Màrius Gifreda, del jurat del Premi Iglésies.

AL TEATRE STUDIUM

"Mercaders de glòria", de Pagnol i Nivoix

Mercaders de Glòria és una obra de joventut de Marcel Pagnol, amb la col·laboració de Paul Nivoix.

Aquesta estrena va ésser la nit del dijous de la passada setmana al Teatre Studium i per la Companyia Catalana de Drama i Comèdia, els titulars de la qual són Enriqueta Torres, Enric Lluelles i Josep Clapera. Els autors de la traducció han estat J. Molina i Llorenç Rodelles.

Podríem definir *Marxants de Glòria* dient que és una comèdia dramàtica empeltada de farsa; si fou produïda als primers temps de la gloriosa carrera del seu autor, aquesta incipiència no s'hi delata pas amb ingenuïtats ni inexperiències, ans al contrari, tota ella és portada amb una habilitat i una picardia d'home ja fet a la brega de l'ofici i ben coneixedor dels seus recursos i trenca-colls. A part d'això, totes aquelles altres qualitats que fan el valor del teatre de Pagnol, hi són ja, si no amb tot l'esclat que després els hem vist pendre en les seves successives creacions, si amb prou eficiència perquè la seva filiació no ens pogués presentar cap mena de dubte.

Més, però, que amb la sèrie marsellesa del teatre pagnolesc, aquests *Mercaders de Glòria* s'emparenten amb aquell tipus de sàtira política i social representat per aquell amargant *Topase*. Aquell esperit irònic i desencisat, aquella mordacitat i aquella commiseració despectiva amb què hi són considerades la vanitat, la buidor i la concupiscència humanes i la força imponderable i efectiva dels mites que en neixen i hi proliferen, els quals al seu torn creen necessitats i apetències que hi recolzen i en viuen amb una existència i una exigència que ja han esdevingut legítimes i gairebé sagrades, obren ja en aquesta comèdia amb tota llur agudesa.

Ara grotesca, ara sentimental, sovint dramàtica i moltes vegades punyent, sempre entonada i mai deixada anar a la truculència i la banalitat, l'acció de *Mercaders de Glòria* es descabdella amb un interès vivíssim. La mescla de grotesc i dramàtic de què està feta tota ella és alguna cosa de ben difícil aguant sense caure en el ridícul o la repulsivitat. Mantenir frec a frec aquests dos elements, i amb l'agreujant de treballar amb uns sentiments i unes idees tan delicats com els que juguen en aquesta comèdia, és feina per a la qual cal tot el tacte i tot el talent que hi han sabut posar Pagnol i Nivoix per no anar-se'n de dret cap al fracàs.

I allò aconseguit en aquesta comèdia és tot el contrari. Hem de felicitar sincerissimament la direcció de la Companyia Catalana de Drama i Comèdia, que ha volgut incorporar-la al nostre repertori, i més encara per a aquesta campanya que ha emprès, en la qual és evident que hi hauria moltes més probabilitats d'èxit en emprendre-la amb obres de condició molt inferior.

Quant a la traducció, l'hem trobada correcta i llisquent, en un idioma, si no acadèmic, natural i polit. La interpretació, encertada i plena de comprensió de tots els tombs i canvis d'intenció de l'autor; el patètic, expressat amb sobrietat i justesa; el grotesc, ponderat ben entès. Lluelles ha creat un Bachelet viu i exacte, salvant estupendament les innúmeres dificultats del seu paper; Enriqueta Torres, en Mme. Bachelet, troba gestos sobris i precisos, matisant excellentment la seva emoció; Clapera, graduant molt bé el progrés del seu caràcter; Capdevila, Anna Peris, Maria Lluïsa Mir, Alarma, etc. (per no anomenar-los tots), molt ben encaixats.

Hem de dir que la presentació, per bé que ens semblà intelligent i adequada quant al decorat (obra de Bartolí i Créixams) i prou exacta i ben atesa en els detalls— potser, tot amb tot, podria conèixer-s'hi més el canvi de situació social de Bachelet, del primer al segon acte—, fou molt susceptible de millorament pel que fa a la il·luminació, deficient en extrem.

Acabem aquesta ressenya amb la satisfacció de poder afegir que l'estrena era patrocinada per l'Associació de Teatre Selecte.

JOAN CORTES

A L'OLYMPIA

Per fi, un programa de circ!

Per fi, en tornar a obrir les seves portes, l'Olympia ens ha ofert un programa de circ. Un veritable programa de circ, ja era hora!

Aquesta tardor passada han actuat a la pista de la Ronda de Sant Pau atraccions de mèrit innegable, de vegades excepcionals. Algunes d'elles, potser la major part, responien plenament al caràcter de l'espectacle. Però el conjunt no arribava mai a crear aqueixa atmosfera especialíssima del circ.

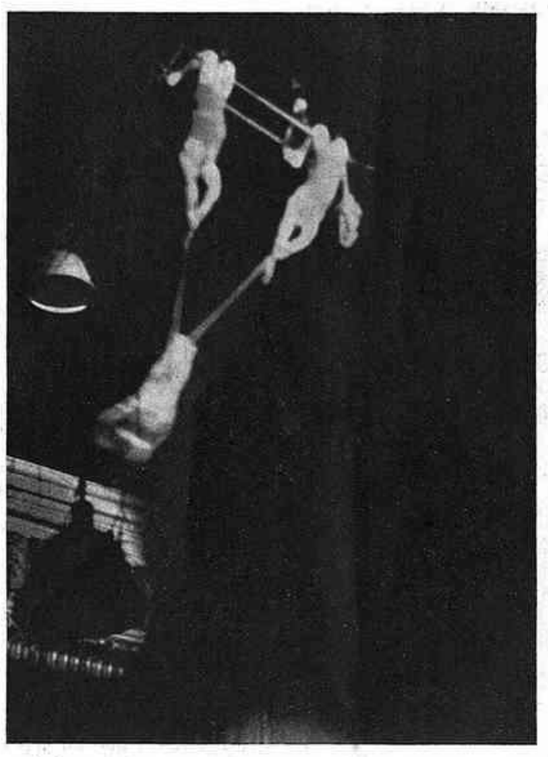

Un arriscat exercici dels Crotos

La pista apareixia buida. No hi havia moviment. Hi mancava alegria.

El públic només s'emocionava o reia a estones. L'emoció o la rialla es deturaven als ulls, no s'endinsaven a l'ànima.

Ara, la joia corre per tot el cos. L'espectador sent aquell benestar moral que el circ proporciona. Els grans i els infants es veuen atrets de la mateixa manera.

La graciosa *écuyère*, dos números de clowns, les feres udolant davant el domador, uns trapezistes balancejant-se en equilibri, la clàssica acrobàcia volant, uns gossos «savis» divertidíssims, el poney que toca les castanyoles, uns acròbates a cavall... Ah! Heus ací el circ!

Hi ha, naturalment, el número que corprèn, el número que durant uns segons us fa batre el cor més de pressa i us talla la respiració. Aquest número sensacional, del qual vull parlar en primer terme, és el dels tres alemanys Crotos. Treballen els Crotos a considerable alçària, actuant un o dos d'ells de portadors i el tercer de gimnasta o àgil. Fan posar la pell de gallina. El gimnasta, per exemple, resta suspès per un peu a una corda volant en moviment que sostenen amb les mans els seus companys; després, un d'aquests l'agafa i el deixa anar, a l'espai, per les mans i pels peus, alternativament. El que és remarcable, però, en els Crotos, no és precisament l'aspecte perillós de llurs exercicis, sinó l'extraordinària rapidesa i la netedat amb què els executen, i llur seguretat. En acabar, l'angoixa de l'espectador es converteix en un plaer immens. Es el plaer innocent de Grock. No recordeu? Grock es dóna repetits cops de sabata al cap. «No et fan mal, aquests cops?», li pregunta el seu *partenaire*. «Sí; però quan m'aturo de donar-me'n, hi trobo un gust!»

En un programa com l'actual, el número dels Crotos, més que un número d'excepció, és un número de contrast. De contrast àdhuc amb els cinc lleons que el domador Ronsard, ja conegut ací, presenta en «ferocitat». Es un dressatge desprovèit de bellesa, sense cap gràcia, monòton. Als lleons de Ronsard, tot i no desplaure'm que figurin al programa, prefereixo mil vegades els gossos, els simis i els poneys del meu estimat amic senyor Rambeau. Home de circ, presenta aquest el seu número a la manera tradicional, fent-lo divertit, mogut i divers.

Contrasten també els Crotos amb els set hongaresos Hartons, que clouen la primera part. El contrast, en aquest cas, és degut a que els Hartons no tenen ni l'estil ni la seguretat que distingeixen els Crotos. Són ràpids, però; no s'entretenen gens. Cal apuntar a llur favor el fet de conrear un gènere tan difícil com l'acrobàcia volant, que avui gairebé ja no es practica. Hem vist practicar-la ací a la *troupe* Carlo Medini — molt superior als Hartons, encara que aquests presenten un conjunt més animat — i a pocs artistes més. Tothom s'impulsa, avui, amb bàscula o trampolí.

En canvi, un número remarcable pel seu estil és el de Rosa i Castilla, equilibristes sobre pedestal. Número simpàtic. Castilla, antic gimnasta espanyol, té només una cama. Però no s'aprofita d'aquesta desgràcia per a infondre pietat. La simpatia que desvetlla és filla, més que d'altra cosa, de la distinció dels seus exercicis.

Faig capítol a part per a la *troupe* Zavatta-Zope, composta de sis homes, una dona i un nen. Aquesta *troupe*, formada per elements de dues velles famílies italianes de circ, presenta quatre números: el de l'*écuyère* Mlle. Aurelie, que obre el programa; el dels trapezistes Tommellerys, a base de tres homes; el dels Belleys, d'escales lliures, a la manera de Mario Medini i les seves germanes, i el final dels jockeys. El número de Mlle. Aurelie té el sabor i l'encís de tots els números tradicionals d'*écuyère*. Els Tommellerys excelleixen en els equilibris de cap sobre el trapezi, amb la variant d'actuar l'equilibrista de portador per a uns exercicis admirables de planxa que executen els seus companys. Els Belleys, sense fer oblidar els Mario Medini, saben donar gran visualitat a llur treball, essent digne d'esmentar la columna a tres que fan dalt d'una de les escales. I en el final dels jockeys, extremadament mogut, demostren els Zavatta-Zope que van pel camí de mantenir la fama que com a cavallistes guanyaren llurs avantpassats. Dues característiques a remarcar, en els dels Zavatta-Zope, són la mobilitat i el bon gust en el vestir.

Pompoff i Thedy continuen encara a l'Olympia, amb llur germà Emili, com sempre, i llurs hereus, Nabucodonosorcito i Zampabollos, cada dia millors. A més, la família ha augmentat en aquest programa amb els quatre xavals de l'Emili, un dels quals és una nena que serà una ballarina com un temple. A la primera part, treballen, com a clowns, el veterà Toni i els seus dos fills, els germans Caprani, molt voluntariosos.

I prou. Ja perdonareu que no digui res d'uns equilibristes portuguesos a la catifa que es fan dir *Los Cartagineses* i que van vestits com uns soldats romans de revista del Còmic.

JOAN TOMAS

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. · Telèfon 79681
Sessió contínua de 11 matí a 1 matinada
SEIENT: UNA PESSETA
CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiu
NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL; exclusiu.
EL GRAN DESFILE DE WALT DISNEY
L'espectacle més atractiu dins el món dels divertiments

Fantasio
Un triomf fantàstic de
JAN KIEPURA
LAS QUIERO A TODAS
DIVENDRES NIT
UNA ALTRA GRANDIOSA PRODUCCIÓ
Ojos Negros
Una meravellosa comèdia sentimental per
Harry Baur
i
Simone Simon
2 produccions "UFILMS"

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

PREMI FOLGUERA 1935

Josep Maria de Sagarra

Un futur historiador de la poètica pugna del Premi Folguera trobarà que els catalans d'aquests anys són una gent ponderada. Vegeu si no: el gran equip — Carles Riba, Josep Carner, J. M. Lòpez-Picó i Josep Maria de Sagarra — ha passat a davant de tothom, tal com esqueia a la seva jerarquia. Podem romandre tranquils. Sembla, àdhuc, que una força secreta i benigna hagi conspirat per realitzar un tan meravellós repartiment, en atenció d'un judici i d'un aplaudiment futurs, la ressonància dels quals ja ens sembla endevinar. Ningú no gosarà plànyer-se d'aquest perfecte atzar que permet d'aplegar els noms, entre ells no hi ha prelació possible si no és en la consciència privada de cadascú, indubtablement més illustres d'aquest moment de la nostra poesia, en els quatre primers anys de la concessió del Premi Folguera. La història dels altres premis, fixeu-vos-hi, no serà, segurament, tan venturosa. Més rica de vicissituds dramàtiques, de xafarderies i àdhuc d'inconveniències, es prestarà a la crítica i a la censura d'aquell futur imaginari historiador.

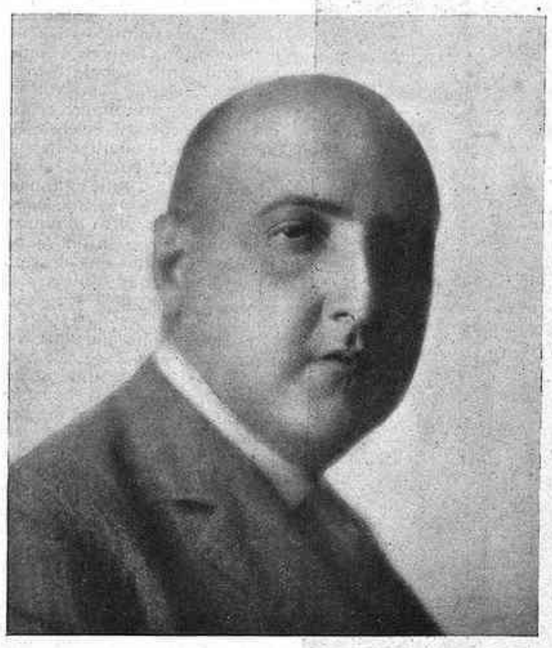

Josep Maria de Sagarra

Ara s'escau, doncs, de fer l'elogi de Sagarra. El que ha arribat darrer dels quatre, si el premi fos concedit, com una acta de diputat, per majoria de vots, indubtablement s'hauria endut la palma de la victòria. Sagarra és, ara com ara, l'escriptor més popular de casa nostra: l'únic, gairebé, que ha reeixit a imposar-se damunt la multitud distreta, però, tanmateix, mestressa de moltes coses. L'home que si es morís — Déu no ho vulgui — tindria un bell enterrament. Vull dir que la seva fama és d'aquelles que pot arremorar, en un moment donat, tota aquella atmosfera de tendresa i entusiasme que cal per galvanitzar una massa.

Si tot això s'hagués aconseguit, com en tants casos, a còpia de claudicacions, de fer el que no hauries de fer, perquè fer això et convé, de llegotejar i de rebaixar-se, ben lluny de nosaltres el propòsit d'escriure mots de lloança. Es el cas, però, i amb molta més intensitat del que molta gent es pensa, que Sagarra, per arribar a conquistar aquest públic extens, no ha fet cap pas forçat. Per dir-ho exactament, s'hi ha trobat. S'enganyen els que s'imaginen que Sagarra maquiavèlicament trama sorpreses, paranys, per caçar una sensibilitat fàcil. Sagarra, en tot cas, era, i és, a la vora d'aquesta sensibilitat. No pot deixar d'ésser mai com és, com ha estat sempre, i el dia que ho intenti, per desviar-se cap a uns viaranys més purs, o més cínics, aquell dia sí que deixarà d'ésser sincer. Precisament, si molt furguéssim en la seva obra, trobaríem alguns moments d'aquests, provocats segurament amb tota la bona voluntat, que evidencien com aquesta desviació, àdhuc cap a la puresa, entranya per ell un fracàs.

M'atreveixo a dir, tot extremant les coses, que aquesta sinceritat es manifesta àdhuc en el seu teatre. Em refereixo, és clar, al que és essencial i deixo al marge detalls, petites circumstàncies que algú podria recordar-me, al capdavall, però, sense gaire fortuna. Molts s'han acostumat a considerar aquest teatre com un simple truc, preparat amb tota la mala intenció i sense cap convenciment. Els qui així pensen obliden lleis psicològiques elementals. Caldrà, si això els abelleix, que es decideixen a negar tot valor al teatre de Sagarra. Creure però que Sagarra podria fer una altra cosa, que no dóna tot el que pot, és niciesa pueril o badoqueria. Fins quan Sagarra sembla a certes consciències més fals, aleteja enllà un convenciment, l'arrel de quelcom pregonament sentit. Dolent o bo, ell no ens escamoteja res. Podem oferir proves del que diem. No és possible que una mentida pogués arribar a una dimensió tan enorme. La unitat compacta, ferrenya, de tota la seva obra, que arriba de vegades a fer-la monòtona, dóna testimoni d'un mateix estat d'esperit, prolongat amb una resignació verament admirable. No hi ha, repetim-ho, renovació possible en Sagarra. Moments més reeixits, hores més bones. Sobre la paret, però, s'esllangueix sempre una mateixa ombra. Ni m'atreveixo a presentar el semblant grotesc d'una unitat tan colpidora referida a un centre fals. Simples constatacions estilístiques, ben fàcils de fer en Sagarra, ens ho priven altrament. Tothom és més sincer del que es pensa; ho és, àdhuc a contracor.

Cal, encara que sigui sense detenir-nos massa, de referir-se al llibre *Ancores i Estrelles* que ha obtingut el premi. Sagarra ha cercat avui, pel seu amor i el seu plany, un paisatge més íntimament seu que el que es descabdellava en el darrer llibre *La Rosa de Cristall*. La millor qualitat dels versos d'*Ancores i Estrelles*, en comparació amb els de *La Rosa de Cristall*, crec que pot ésser explicada per aquest canvi de decorat, que per ell equival a un retorn. En *La Rosa de Cristall* el poeta es planyia davant d'un món concret, i horrible per la seva vulgaritat i per la seva vilesa. Els éssers, els objectes més desagradables que la civilització industrial ha creat li servien de teló de fons de la seva desesperança i de la seva tendresa. El contrast entre un món somiat i aquesta realitat tenia, és clar, un gran interès dramàtic. Aquest contrast que en certs poetes joves anglesos i francesos ha produït meravelles, no assolia prou en Sagarra, tot i el que es pot espigolar, una autèntica fusió poètica. De vegades s'esmicolava en una vulgaritat no superada. Era, en molts casos, més pel que insinuava que no pel que realitzava, que es feia simpàtic. Si exceptuem dos o tres poemes on aquesta simbiosi es realitzava perfectament, el llibre restava com a testimoni d'un vol que no pogué atènyer, del tot, el terme. Altrament, cal dir que aquesta juxtaposició d'elements com els que s'assajaven en *La Rosa de Cristall* és d'una dificultat extrema. Es tracta d'una lluita perillosa que ja fa temps que dura, amb etapes, fracassos i èxits, a tot arreu on es fa una poesia vivent.

Avui, però, Sagarra es volta d'un món més fàcilment aprensible. Més familiar; més madurat, encara, en el seu esperit. Terres de mar, Costa Brava, Port de la Selva. Un alè magnífic d'aquelles *Cançons de rem i de vela* revé. Es un llibre més jovenil; més emportat per una pura i simple meravella. Ha estat una bella sort que s'escaigui d'ésser aquest el seu llibre premiat. Sense que vulguem insinuar que contingui res essencialment nou — potser ens sorprèn tan agradablement perquè conté alguna cosa de ben antic —, és indubtable que transpira amb un fressor que de vegades enyoràvem. El poeta es mostra menys cansat, més esponerós i més pròdig. Els seus límits de sempre, més estrictament delimitats, l'encerclen bellament.

Hi ha sobretot, ultra aquella forma llançada, colloquial, tan característica d'ell, uns moments en els quals la descripció es conté amb una escaiença innegable. Aquells versos, abundantment reproduïts aquests dies, d'*El cementiri dels mariners*, a més de la fidelitat a una forma que l'impedeix de llançar-se, contenen un moviment pur autèntic ament inspirat — utilitzem una mica platxeriosament aquest mot tan difícil de precisar — que s'allunya enllà dels anys, per recordar-nos el perfum d'aquells primers versos tan netament dits i sentits. El tema mateix ja és d'aquells que el feien més ell en la seva jovenesa. La terra, aquesta gran força de la poesia de Sagarra, torna a alenar. Avui és una mica més austera, perfumada de sal. La vida del cementiri pacífic, amb totes les seves monòtones vicissituds, resta descrita per sempre. Es un poema tallat, fet amb un paisatge curiosament semblant al de *Le cimetière marin* de Valéry — Mediterrània potser —, però amb un esperit totalment diferent. Res d'aquella pregona angúnia metafísica. Pau, repòs, indiferència, tranquil·litat. En una gaia volada s'escampen els versos, curiosament humils i plens de bonesa. Està fet, sembla, amb una arrencada. La peresa, aquesta perillosa condició que domina el poeta de vegades, no ha tingut temps de sorpendre'l.

Aturar-se en recers agradables no és massa difícil. Llegiu, encara, aquesta *Cançó de mariner*. El ritme trencat, insinua suggerències de somni. Ressonàncies marítimes al costat d'una pàl·lida llum casolana. Ambient de màgia i de rondalla. La llar humil s'implica amb circumstàncies de residència principesca que s'imagina.

Aquests dos poemes justificarien el premi. Tenen per damunt de tots els altres l'avantatge de no defallir; de no perdre's mai en derivacions més o menys prosaiques. Prou és possible de trobar en altres poemes — vegeu per exemple la descripció de les constel·lacions — bells fragments de poesia. Tanmateix resten más fàcilment entelats. De totes maneres, repetim-ho, *Ancores i Estrelles* és un gran llibre, dignificat encara per uns boixos de Ricart, que s'acredita novament com un dels nostres artistes que poden fer possible una bella edició.

JOAN TEIXIDOR

L'actualitat literària

Murañón al Conferència Club

El gran saló del Ritz no havia estat mai tan ple com el dia de la conferència que hi donà el Dr. Gregorio Marañón. Tota la propaganda contrària que certs nuclis de la nostra aristocràcia es van empendre fracassà lamentablement davant el prestigi de l'orador, un dels homes que més bé fan quedar la qualitat intel·lectual de la jove República Espanyola. Ara seria una feina molt llarga i inoportuna escatir els motius exactes d'aquest prestigi que ha assolit el Dr. Marañón i que conserva amb tanta cura: no hi ha cap dubte que ell l'ha treballat hàbilment, però tampoc pot dir-se que sigui gratuit ni infundat. Si algú en tenia algun dubte, la lliçó magnífica que el famós sexòleg donà des de la tribuna del Conferència Club sobre un tema tan suggestiu com l'enunciat pel títol *Psicologia del gesto*, bastaria per a convèncer-lo que Gregorio Marañón és un esperit finíssim i un home enormement intel·ligent.

Gregorio Marañón

Bastir tota una sèrie de teories psicofisiològiques sobre la relació entre els gestos exteriors i l'emoció; estudiar els contagis del gest col·lectiu en les masses; fixar les regles paradoxals de condicionament del gest, suficients per a crear per reflex uns estats purament físics; desmuntar el mecanisme de l'emoció individual i col·lectiva per a extreure'n la lliçó de la importància dels factors externs..., tot això, que si no és del tot nou, fou exposat amb una amenitat i una claredat insuperables pel Dr. Marañón, li serví també per a arribar a una visió ambiciosa del món modern i per a establir un esbós de psicologia de les masses que l'havia de dur per força a parlar de les dictadures i la democràcia. Això li permeté de cloure la seva important conferència amb unes reflexions d'ordre personal, que arribaren a comunicar a l'auditori tota l'emoció que té, en els temps presents, la difícil posició de l'intel·lectual, i que culminaren amb una vehement professió de fe democràtica i liberal.

Les bones festes del poeta Lòpez-Picó

«Bon Nadal i Bon Any», desitja l'endreça del volum que J. M. Lòpez-Picó ha tingut la gentilesa de trametre'm. Un petit llibre preciós, pel contingut com per la presentació, aquesta *Epifania*, que duu el número XXX en l'obra poètica de l'autor de *L'Ofrena*, ens repeteix un dels motius preferits per la inspiració del nostre poeta. La fe cristiana posa emoció i força expressiva en els versos d'aquest breu poema. No tinc el costum de reproduir fragments dels llibres que em lleu de comentar, però no puc resistir la temptació de transcriure els versos finals d'aquest darrer llibre de Lòpez-Picó. Segurament podria trobar-n'hi d'altres més inspirats o més perfectes, però en aquest *Epileg de la Nit dels Reis* hi ha, em sembla, en una síntesi perfecta, tots els elements que ordenen i vivifiquen la musa del nostre poeta:

Incendis crepitants d'illusió
glorifiquen el cel de banda a banda.
Per cada estel s'eixampla l'horitzó,
i dins els somnis és Festa Major
amb porxos de mimoses en garlanda.

(Segueix a la pàgina 8)

PREMI CREXELLS 1935

Ernest Martínez Ferrando

Dilluns passat, dia 23, fou atorgat el Premi Crexells a una novella, *Una dona s'atura en el camí*, d'Ernest Martínez Ferrando. Per primera vegada, des de llur creació, un dels nostres premis literaris és donat a una obra d'un escriptor nascut en terres catalanes altres que les del Principat. Es de desitjar que això s''esdevingui més sovint — i aquest noble anhel s'ha d'interpretar en el sentit que desitgem que la producció literària nacional del País Valencià i de Mallorca pesi tant com la de la Generalitat.

Ernest Martínez Ferrando (nat a la ciutat de València en 1891) ha guanyat el Premi Crexells amb la seva primera novella. La seva producció, fins ara, era constituïda, només, per contes, els quals l'havien col·locat entre els primers prosistes de llengua catalana. Paradoxalment, una obra que es desvia de la seva línia literària — «Martínez Ferrando s'atura en el camí», ha escrit Francesc Trabal —, car, segons ha confessat, pensa continuar conreant el conte, ha valgut al nostre escriptor el premi nacional de novella d'enguany.

* * *

Ernest Martínez Ferrando em digué, el mateix dia que li fou atorgat el premi, que la seva producció per força havia d'ésser en llengua catalana. Si hagués hagut d'escriure en castellà, afegí, no hauria escrit; en començar la seva vocació literària s'adonà que només el català s'adeia tant al seu esperit com al gènere en què veia dibuixar-se els temes dels seus contes. I és que en l'obra de Martínez Ferrando hi ha la gran suggestió de la mar nostra, de la Mediterrània, que imposa en un paisatge de les nostres costes la nostra llengua. Adés en el *Poblet de la marina* (*Les llunyanies suggestives*, 1918) i en *Desti, flagell incògnit* (*Tres històries cruels*, 1930), ara en alguns capítols de la seva novella aquesta suggestió apareix. Aquest aspecte és un dels factors que decideixen més el caràcter de l'obra de Martínez Ferrando.

Ernest Martínez Ferrando

La seva obra més definitiva i més personal és el recull de contes *Primavera inquieta* (*Estats anímics d'un nen contemplatiu*). «A través de les pàgines d'aquest llibre — ens diu al pròleg del recull — batega l'ànima d'un infant. Aquest infant, però, no desperta a la vida amb un orb impuls de viure, amb un foll desig de córrer, d'enfilar-se als arbres, de cridar ben fort, de plorar més fort encara. Més aviat és un temperament contemplatiu, silenciós, observador atent de la bellesa del món al qual acaba d'arribar i, al mateix temps, portador d'una consciència pura, íntegra, que ja de bell antuvi li tortura obscurament l'esperit i el preocupa.» Reflex és tot aqueix recull de contes, tan caracteritzat per aquesta frase, de la infantesa malaltissa i camperola de Martínez Ferrando. Llegiu, si us plau, el comentari que en féu Carles Riba (*Els Marges*) i tindreu una idea exacta del que és aquesta obra, el primer dels contes de la qual, *La botiga dels llibres vells*, ha estat qualificada per Maurici Serrahima d'«obra mestra»: no veiem cap exageració en aquesta frase.

Davant de les seves *Tres històries cruels* publicà Martínez Ferrando el seu conte *Desti, flagell incògnit*, el caràcter mariner del qual ja hem al·ludit. Al meu entenent és un dels contes més ben arquitecturats que s'han escrit en la nostra llengua. L'autor hi assoleix un domini perfecte de la tècnica del conte. Per la ment de Genoveva passa el record de la mort de tots els seus fills mentre vetlla el darrer; un fatalisme punyent s'empara de tota la narració: els diversos escenaris de pobles costers desfilen acolorits i suggestius sense trencar la unitat de l'assumpte gràcies al fil de records de la protagonista; la nota pintoresca és viva i graciosa — recordeu el conte del mariner que defugia la mar amb un rem a l'esquena. La resta dels contes que segueixen a aquest no fa més que refermar-nos en el convenciment que la tècnica estilística i constructiva de Martínez Ferrando és perfecta.

* * *

I arribem a la seva novella adés premiada, *Una dona s'atura en el camí* (Edicions Proa, 1935). Ja he remarcat que aquesta novella és un fet que s'aparta de la línia literària d'Ernest Martínez Ferrando. Això, però, no és fer cap retret a aquesta novella, al contrari. Dic al contrari perquè *Una dona s'atura en el camí* ens presenta un exemple d'experiment literari: és una novella escrita amb tècnica de conte. Cada capítol-conté els elements d'un conte; cadascun d'ells és un tot arrodonit articulat. La unitat — evident — de tota la novella s'escau en el fet que els personatges de cada capítol — diguem-ne (arriscadament) contes — són els mateixos, i per damunt d'ells hi ha un fil argumental que és prou fort per unir tots els capítols en un tot que forma la novella. I és tan forta aquesta unitat que l'interès no decau ni un moment; la prova és que es llegeix d'una tirada.

Un aspecte d'*Una dona s'atura en el camí* recordaré, que és el de les descripcions de paisatges catalans, urbans o camperols. La descripció de les places Reial i de Tetuan i de l'ermita de Sant Elm de Sant Feliu de Guíxols són inoblidables per tot aquell que conegui aqueixos llocs. El viatge en tren del capítol setè és impressionant tant per les sensacions de la protagonista com per tots els seus neguits.

Ara bé, preferim, sens dubte, el Martínez Ferrando genuïnament contista. I no és que això ens faci recar que hagi assajat la novel·lística; ben al contrari, amb aquest assaig ens ha donat una novella excellent, però alhora ens ha fet recordar el contista perfecte. Ell mateix ho ha reconegut i pensa rependre la seva ruta literària en aquest sentit.

Per acabar aquestes ratlles diré dues paraules sobre una altra faceta de l'activitat intel·lectual d'Ernest Martínez Ferrando. Martínez Ferrando, arxiver de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, és autor d'un valuosíssim *Catálogo de la documentación relativa al antiguo reino de Valencia, existente en los registros de la Cancillería Real y que se conservan en el A. C. A.*, i té a punt de publicar una monografia molt extensa sobre *Pere de Portugal, rei dels catalans*. Hi estudia la figura del nostre Pere IV a través dels registres de l'Arxiu de la Corona d'Aragó; es la primera monografia seriosa que s'ha fet sobre aquest sobirà que tan detractat ha estat històricament i serà, per les referències que en tinc, un dels treballs històrics més importants que s'hauran publicat a Catalunya aquests darrers anys.

MARTÍ DE RIQUER

Compreu BRISAS Revista il·lustrada
Selecció d'Art, Literatura, Modes, Decoració, Esports, etc.

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

Llibres per a Nadal i Reis
LLIBRERIA
Louis Bergé
Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118
Kiosque Français
Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

Acaba de publicar-se el número extraordinari del
«D'ACI I D'ALLA»
Magazine català
Número dedicat a l'Epoca Romàntica Barcelonina
Nombrosos gravats en color - Magnífica presentació
PREU: 10.— Pessetes
ADMINISTRACIÓ I VENDA:
LLIBRERIA CATALONIA
3, RONDA DE SANT PERE, 3

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIÓS

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Un Fortuny en venda

Hi ha actualment dues exposicions en dos nobles casals de la Rambla. L'una, en el Palau Comillas, d'imatgeria religiosa antiga, de la qual també parla avui MIRADOR. Com ja es deia la setmana passada, el producte de les entrades és destinat a un fi benèfic. L'altra exposició, diríem, és més monogràfica encara: té lloc a la Virreina i és d'un quadro de Fortuny, *L'Amateur de gravats*. També aquesta exposició és amb entrada de pagament, i el seu producte és precisament destinat a recollir fons perquè l'esmentada obra del pintor reusenc pugui ésser adquirida amb destí a la Ciutat.

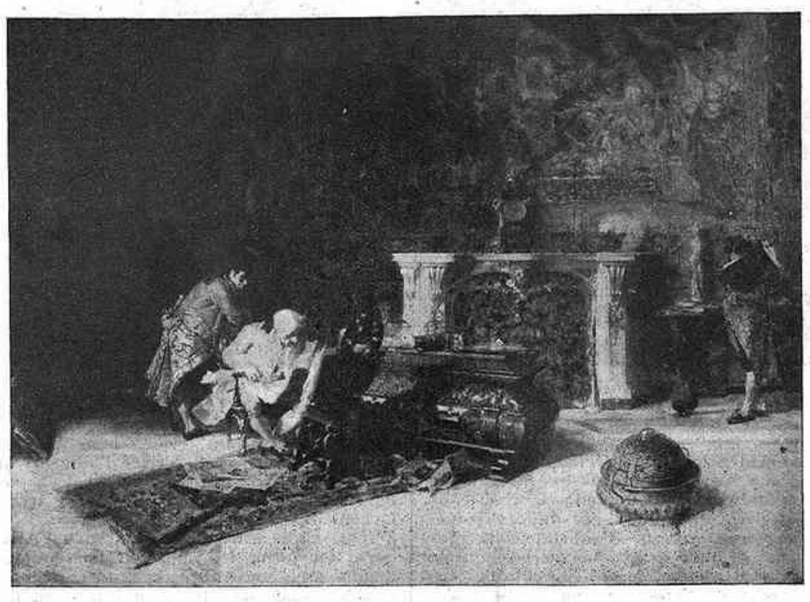

«L'Amateur de gravats», de Fortuny

L'Amateur de gravats, en efecte, està en venda. La notícia, en ésser sabuda, posà en moviment el nostre món artístic—per força reduït en el que es refereix a obres d'alta cotització—, i els benemèrits Amics dels Museus de Catalunya en primer terme, els quals, desitjant que aquesta obra de Fortuny ingressi al Museu, no sols han ofert tots els diners de la caixa—que tractant-se d'una associació de pocs anys d'existència, no són gaires—, sinó que han compromès en el possible les seves disponibilitats futures. Però, naturalment, amb això no s'arriba a les 40,000 pessetes en què—després d'un aferrissat regateig—s'ha fixat el preu de compra de *L'Amateur de gravats*. Si aquesta quantitat no és coberta dintre un cert termini, l'obra anirà a parar a no se sap on, que no serà el nostre Museu, ni segurament serà tan sols Barcelona. I enlloc com al Museu no és tan indicat perquè hi sigui, al costat de *La Vicaria*.

Apunt de Fortuny per a un «Amateur de gravats»

Sobre el mateix assumpte de l'aficionat als gravats, Fortuny pintà tres quadros, un en 1863, un altre en 1866 i un altre en 1868, amb sensibles variants de l'un a l'altre dintre la identitat del tema. El que ara podria quedar-se a Barcelona—i s'hi hauria de quedar—és el de 1866, probablement encarregat al pintor pel col·leccionista suís Fol. No solament, doncs, el *pedigree*—tan important en les grans peces artístiques—d'aquest *Amateur de gravats* està ben establert, sinó que el fill de l'autor, gran coneixedor de les obres del seu pare, creu aquesta versió la millor de les tres que del mateix tema pintà Fortuny, i aquesta opinió és recolzada per altres.

Pertany *L'Amateur de gravats* a la pintura de gènere—com *La Vicaria, Els Bibliòfils, Els Aficionats a la Música, La tria de model*, etc.—, que fou la que donà més renom a Fortuny i la que li convenia més de cultivar, des dels punts de vista social i econòmic. Però això no vol dir pas que es tracti d'una pintura comercial, destinada només a acontentar el client; sinó que, a més a més d'això, és una pintura de les millors qualitats fortunyianes. Basta veure les ampliacions fotogràfiques de detalls del quadro per adonar-se de la solidesa del dibuix, de l'empenta i fuga de la pinzellada que la posen al costat de la pintura dels grans mestres i no al costat dels miniaturistes com les proporcions de la tela podrien fer creure a un observador superficial.

Ara bé, Fortuny no sols és català, sinó que és també un gran pintor. Cap lloc més indicat per a la seva obra que el nostre Museu. Fóra una vergonya que es repetís el trist cas, no inèdit per desgràcia, de tenir a l'abast de la mà una obra de Fortuny i deixar-se-la escapar. Cal que tothom segons les seves possibilitats contribueixi a evitar que *L'Amateur de gravats* surti de Barcelona. Cal que tothom secundi la iniciativa dels Amics dels Museus. El que no pugui fer més, que visiti almenys la Virreina, on actualment està exposat el quadro. En una ciutat d'un milió d'habitants, que se n'ha jugat trenta de pessetes a la rifa i aquests dies gastarà qui-sap-lo en galls i torrons, no hauria de costar gens de reunir 40,000 pessetes.

Un dia, a Londres, aparegué en venda, taxat en 40,000 lliures esterlines, un Holbein, el retrat de Cristina de Dinamarca. Un anònim mecenas en féu donatiu a la National Gallery. I d'exemples així se'n podrien citar molts més, alguns—més modestos—a Barcelona i tot. Ara és una ocasió d'afegir-ne un altre a la curta llista.

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

PROJECTOR

Joan Junyer a París

Aquests dies ha estat oberta, a la Galeria Druet de París, una exposició del pintor català Joan Junyer. Per a una exposició anterior del mateix artista, també a París, l'hispanista Jean Cassou féu aquesta presentació en el catàleg:

«Heus ací una Espanya diferent d'aquella que d'ordinari es creu, una Espanya tranquilla, clara, plàstica, hellenitzant; una Espanya de mariners, de jocs a la platja i de línies harmonioses. Catalunya, amb els seus primitius, ja havia pres el seu lloc en la història de la pintura espanyola. Després va passar l'antorxa a Toledo i a Sevilla. Actualment reprèn el seu lloc, un dels primers. No oblidem pas que si Picasso és andalús, ha passat una gran part de la seva joventut a Barcelona i hi ha format el seu amor exclusiu del dibuix pur, sinuós, fantàstic, el seu gust del pastitx grec, el seu enciclopedisme acadèmic, la seva paradoxal virtuositat. Tots aquests elements es retroben en la jove pintura catalana, en particular en aquest encisador Junyer, el dibuix del qual és a la vegada tan lliure i tan savi i que ama fins a tal punt el dibuix que sovint fins arriba a deixar al nu la tela o la fusta a fi de fer remarcar millor la gràcia de la línia, i no solament descobreix la tela al viu, sinó que es complau, amb mires a una perfecció més rigorosa, a presentar-nos-hi escorxats. Però aquests escorxats, en comptes de patir de llur estat, són bells com estàtues d'atletes.

»L'art de Joan Junyer produeix una impressió de joia serena i jovençana amb les seves danses populars, les seves diableries mallorquines, els seus motius marítims i les seves maternitats tan greus i tan tendres. Ja que en aquest moment es parla molt d'humanisme, cal no oblidar d'arrenglerar entre els millors representants del «retorn a l'humanisme» aquest jove mediterrani que canta amb tanta delicadesa i simplicitat el sobri i melodiós plaer de viure.»

Galeries d'Art

SYRA
SOLEDAT MARTINEZ
(pintura)
Presents i objectes propis per a la diada de Nadal
Diputació, 262 — Telèfon 18710

BUSQUETS
MOBLES
OBJECTES D'ART I DE FANTASIA
R. CORTES
(pintura)
Presents per a Nadal i loguines fines per a Reis
Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS
EXPOSICIO I VENDA D'ANTIGUITATS
MOMPOU
(pintura) fins al 27
dia 28 inauguració exposició
JOAN SERRA
EXPOSICIÓ DE PINTURA CATALANA

SALA GASPAR
Consell de Cent, 323
(entre Rambla de Catalunya i Balmes)
MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES
des del dia 21
Exposició de quadres, joguines i altres objectes per a presents i per a Reis

La Pinacoteca
MARCS I GRAVATS
JOAQUIM MOMBRÚ
(pintura)
fins al dia 27
Passeig de Gràcia, 34

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Una exposició d'imatgeria religiosa

I

No sé ben bé per quin mal fat, o per quina dissort, tots els principals edificis privats de la Barcelona de les darreries del XVIII han hagut de sofrir i patir tan greument. La casa del duc de Sessa al carrer Ample — delicada obra del desconegut arquitecte Antoni Ribas — avui es veu estatjant un col·legi de minyons; la casa d'En March de Reus — on va ésser el Banc d'Espanya fins fa poc — es troba buida i es desfà en les soledats de la baixa Rambla; la Virreina veu els seus baixos plens per la lepra de les botiguetes del mercat; la casa dels marquesos de Moya, avui del comte de Güell, al bell mig de la Rambla, havia estat conservada dignament fins els darrers anys, però ara no podem dir el mateix. El bell jardí és mort, un «Sepu» qualsevol l'ocupa, i de la noble tanca no resten més que els records i aquelles jardineres enfilades, allà dalt, totes petites i tristes.

El palau — on ara es presenta aquesta exposició — serva les decoracions murals fetes per un artista dels temps de la construcció i mobiliari de la segona època de la casa, quan als temps de la Restauració va ésser moblada per un dels seus nobles, parent de l'actual propietari. El Vigatà va decorar la sala central; d'ella estant s'albiren saletes d'aquest altre barroquisme un xic barroer que va ésser el dels nostres avis. Ara, unes i altres es veuen per uns dies ocupades, gràcies a la gentilesa del comte de Güell, per aquesta exposició d'escultura policromada una bona part de la qual és la col·lecció del propietari de la casa, i l'altra procedeix d'alguns col·leccionistes barcelonins — especialment les molt interessants de la senyora Mercè Heymann de Vicent, de les col·leccions marquès de Marianao, Esteve, Martinell, Renart, Vinyals, Junyent, etc. —, la Junta de Museus i altres entitats.

Sant Joan Baptista, de Martínez Montañés (Col·lecció Güell)

El conjunt, però — i potser també els exemplars artísticament més valuosos que hi pertanyen — és el de la col·lecció Güell, coneguda arreu pel seu luxosíssim catàleg: *Escultura policroma religiosa española, por el conde de Güell (una colección)*, (París, 1925), i les aportacions de les altres col·leccions han augmentat, amb unes poques obres importants, la representació que les escoles castellana i andalusa del XVII i del XVIII tenen a la col·lecció Güell, i molt especialment i nombrosament la dels escultors catalans que treballaven a les acaballes del XVIII i al començament del XIX: Amadeu i Campeny.

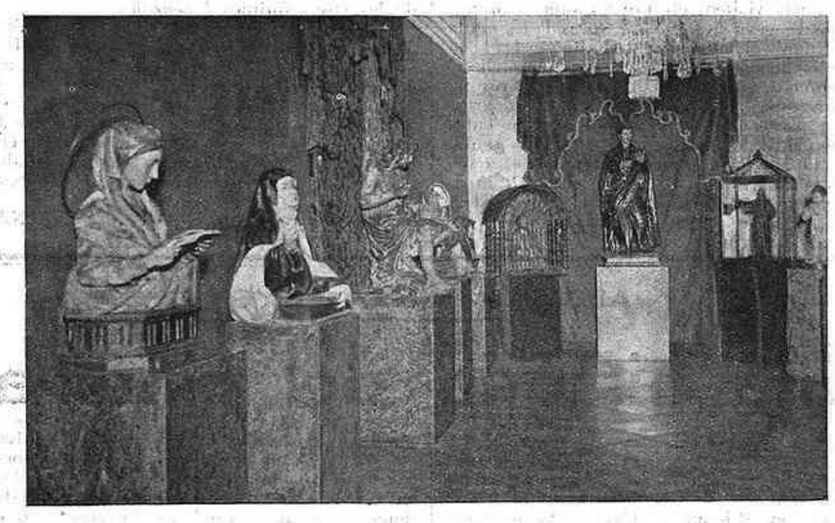

Una vista de l'exposició

Ben difícil seria per a mi no dir la meva disconformitat amb certes atribucions de paternitat artística que en l'exposició es fan per a certes obres. Però no és aquest lloc de polèmiques ni poden aquestes interessar a tothom: qui tingui paciència per confrontar les atribucions que aquí es fan amb les que les escultures al seu peu porten les coneixerà, i judicarà si en sap i en té ganes. Les obres no deixaran d'ésser com són per portar un nom més o menys gran o conegut, i aquell Sant Joan assegut no deixarà d'ésser una obra mestra tant si és atribuït a Martínez Montañés, com creu el comte, com si és d'Alonso Cano, com creiem en bona companyia. Un Sant Jeroni amb el seu lleó, en continguda vibració, però amb certa rigidesa que em fa defugir el nom de Berruguete, tot i ésser una imatge de bonissima mà; un sant amb un crucifix (fou un Sant Antoni i després perdé el Nin?) ens porta quelcom de l'alenada del calculat moviment barroc del gran artista francès castellanitzat, que fou Jussi.

Un deliciós Nen Jesús adormit, d'escola andalusa, ens és exemple del que fou aquell naturalisme del segon desenni del segle XVII, quan es sublimaven vulgarismes i les tendreses casolanes foren portades a la imatgeria del culte.

De l'art de Gregorio Hernández, mestre de Valladolid, ens és bon exemple aquell bust de Santa Teresa, dona madura i entenimentada, amb les seves robes eixutes, aspres i rígides, i aquella forta i greu vida en tota la fesomia; i encara del mestre podria ésser una altra escultura femenina.

I aquí, en aquest breu esbós de visió seguint la cronologia, cal fer esment de la «perla» de la col·lecció. D'aquell Sant Joan Baptista del qual diguérem quelcom abans: és de tamany natural, d'una policromia càlida i rica. El sant seu naturalment; el modelat és sobri i natural, la fesomia del sant, trista i forta, alhora que misteriosa. Tota la ciència gran i l'art profundament humà del granadí Alonso Cano es traspua en aquesta bellíssima escultura. També d'un seu deixeble, de Pedro de Mena, hi ha a l'exposició obres atribuïdes d'un valor desigual. Alguna d'elles, francament fluixa, ens és bon exemple de l'èxit de què gaudiren les seves creacions i de com es feien per deixebles i imitadors còpies i imitacions de les seves obres. Prova que el seu sentiment francament sensual, de forta passió concentrada i ofegada, que el seu ideal d'ascetisme i de devoció eren el que els seus contemporanis tingueren i estimaren. D'aquest moment de sostingut sentit passional és també un eco aquell cap barbut atribuït a Roldán; aquell mig cos, Ecce-Homo, que tipològicament té records de Mena i és posterior a aquest autor, ben formós però; aquella verge Dolorosa de J. de Mora (per què mallorquí...?), que ens és bon exemple en la representació de l'angoixa i del sentit intim de la mística religiositat de Mora; i aquella Dolorosa, la testa coberta amb draps encolats (mai Pompeo Leoni, com el *Catálogo* vol), de meravellosa dolçor de les línies de la cara i amb tota la tristesa recollida en els ulls i en la boca.

I amb aquests autors caiem en el ple barroquisme. Representat per manta obra, i les més representatives de les quals, obres que són una meravella de color i d'una gràcia que salva totes les imperfeccions de línia i de modelat que puguin tenir, són aquells dos grupets atribuïts a Roldán. L'un d'ells representa Sant Joaquim, Santa Anna i la Verge; l'altre l'adoració del nen per Sant Josep i un àngel. Al primer un àngel demana silenci mentre Sant Josep somriu i es porta la mà al pit, sobre el cor; àngels porten el mantell de la Verge infant. Santa Anna és asseguda al centre. Tot és dolç i suau. Un gat i un gos es barallen. La cadira policromada, com tot el grup, porta al seu respatller les armes de l'hidalgo que les va encarregar. Els colors son virolats; tot ell és ple de moviment inútil suaument inflat.

XAVIER DE SALAS

(A la pàgina següent es contenen altres articles d'aquesta secció.)

PESSEBRE
ALS OBRADORS
LLUCH
VISITEU-LO

(c) Ministerio de Cultura 2006

UN COP CADA ANY

Els Mil i Un Nadals

(*Ve de la pàgina 2*)

Ce qui permettra à la délicatesse de vos papilles de rendre un légitime hommage aux nobles poulardes du beau pays de Bresse..., etc.

L'home del celler treurà de la reserva les velles ampolles empolsades dels grans *crûs*. Les pujarà ajegudes dintre d'un bressolet talment un nou nat a mans de la llevadora i aquells escumosos, un bon xic decantats en aquests temps d'angúnies, sobreeixiran a bastament.

Les abnegades dames de l'*Armée du Salut* dividides en esquadres i abillades d'uniforme rigorós, còfia i lligassa al cap, llanterna i èstris a les mans, escudrinyaran sota els ponts del Sena i els baixos de les fortificacions per auxiliar amb una sopa ben calenta els abatuts pel fred i la manca d'aixopluc.

La plaça Pigalle i el carrer del mateix nom tornaran à reviure les hores esplèndides de 1920 i els cinc anys que el succeïren. Aquells temps, quan encara les vaques flaques no havien aparegut. En tal nit, la crisi serà foragitada de Montmartre, entre un tumult de barretines de paper, trompetes de fira, pluja de projectils de cotó, un bosc emplomallat de serpentines i una cridòria de carnaval.

El nostre Nadal és un dels més xops de tradició. Una tradició supersticiosa tintada de paganisme. Als estrangers que en tal època ens visiten, els impressiona, sobretot, la nostra gran festassa del ventrell. La vetlla de Nadal al mercat de la Boqueria i en aquells aparadors de queviures encastellats, xarcuteria, vins, licors, torrons i dolços, no és un espectacle del qual hom pugui fruir a tot arreu. A fora ho comparteixen entre el bescanvi de presents i la bona taula. Ací ho aboquem gairebé tot a la festa del migdia de Nadal.

Encara resta alguna família que rendeix tribut al «caga, tió!», arraulida a la vora d'un radiador elèctric o de calefacció central. Encara el pessebre no ha desertat del seu lloc tot preponderant enmig d'aquesta tradició que s'esvaeix. I és que el pessebre té una força pròpia i un encant totpoderós. Els pessebristes formen un petit món a part capficat tot l'any per la seva afecció. El pessebrista, com el columbòfil i el col·leccionador de cactus, és un manyoc d'inquietuds, d'entusiasmes i d'afanys, que fa concursos i bescanvia visites. Hi ha família pessebrista que comença la seva obra a la fi d'estiu i que ha rumiat tot l'any en llargues i somnolents sobretaules la manera de produir tal o tal altre reflex de lluna o un efecte de florida momentània en la vara de Sant Josep. Aquest és el pessebrista preocupat de la dignitat artística i fins elèctrotècnica de la seva obra i acostuma a romandre llargues hores encaparrat dintre d'un bastidor secret, veritable arsenal de la petita enginyeria, tot curull d'aparells de rellotgeria procedents de vells despertadors, estris i filamenta elèctrica. L'altre pessebrista és el m'stic. El de la fira de Santa Llúcia. A aquest li basta pel seu contentament la molsa i el suro formant una cova en un reconet del pis, dessota de la qual s'aixopluguen Jesús, sa Mare i Sant Josep, el bou, la somera i quatre espelmetes que en tremolar semblen animar-los de vida. Aquest pessebrista canta el *Rabadà* i les altres cançonetes de Nadal acompanyat de la família, tot untat d'aquella emoció pura de les coses íntimes i senzilles.

Després, en el dia de Nadal al migdia, des de les dues de la tarda fins ben tocades les cinc, gairebé tota la ciutat apareix com deshabitada. En certs barris esguardareu el vianant com un desnonat de la sort. Tothom és a taula. Tot Barcelona és un pecat llefec. Es l'hora veritablement solemne en la qual el cap de família dóna entrada triomfal al Gall, víctima immolada en honor de la gran festa.

J. E. BARTRINA

Laval contempla una bústia de les posades als carrers de Ginebra destinades a recollir donatius per al Nadal dels infants dels obrers parats

ALS QUARANTA ANYS

Una història del cinema

(*Ve de la pàgina 4*)

Es en aquests anys que es fan universalment famosos no tan sols els noms d'uns actors com William S. Hart, Douglas Fairbanks, Mary Pickford i Chaplin, sinó àdhuc els de directors com David W. Griffith, Cecil B. De Mille i Thomas Ince: en aquesta època els intellectuals descobreixen l'art de Charlot i s'extasien amb un drama tenebrós que dirigí De Mille i interpretaren Fanny Ward i Sessue Havakawa i que es digué ací *La marca del foc*. Els anys de la postguerra, quan ja pot començar-se a parlar d'un art del cinema, 1919-1923, amb les recerques dels alemanys, els experiments dels francesos i els triomfs comercials dels americans, paral·lels a l'ensorrada definitiva del cinema italià. Després, el que els autors en diuen «l'edat clàssica del cinema mut», en la qual aquest ha atès una perfecció de llenguatge, un domini de l'expressió que permeten tots els virtuosismes i tots els excessos: època dels grans directors alemanys i russos, dels Lubitsch, Sternberg, Pabst, Dupont, Fritz Lang, d'Eisenstein i Pudovkin, de Murnau, Abel Gance i Feyder, amb la glòria definitiva de Charlot i el retorn a la simplicitat de mitjans, sota la qual hi ha trenta anys de tècnica, època brillant d'agonia d'un art massa perfecte. I per últim els darrers sis anys, amb l'adveniment del cinema sonor, que ens ha dut uns quants noms illustres, com els de King Vidor i René Clair, ha trasbalsat l'escala de valors d'artistes i directors, i ha marcat la invasió del cinema pel teatre de la pitjor mena, operetes i revistes incloses. Ha estat una gran cosa l'afegitó de la paraula al cinema? Brasillach i Bardèche es fan aquesta pregunta i més aviat la contesten negativament. L'assaig final que corona els episodis d'aquesta història densa de quaranta anys de la vida d'un art nou, assaig en el qual hom passa revista amb una gran lucidesa a tots els problemes que suscita la recapitulació del que ha estat fins ara el cinema, treu la conclusió que el cinema parlant és un fracàs, del punt de vista artístic, i que, fora unes quantes escenes d'antologia (el suïcidi de Manuela a *Noies d'uniforme*, per exemple), el so i la paraula no s'han esmerçat en altra cosa que en una servil imitació del teatre. No parlem ara de l'horrible invenció del *dubbing*, el funest doblatge, sobre el qual els autors d'aquesta *Història del Cinema* tenen mots de condemnació total.

Fora d'algun petit error d'informació, i potser d'una excessiva duresa envers els directors americans, el llibre de Bardèche i Brasillach és d'una precisa i justa exactitud: cap esforç, cap nom important, cap troballa artística no hi són negligits. I, ultra el valor documental i històric, ultra la importància de les visions de conjunt sobre una època i sobre el cinema en general, en aquest llibre hi ha dos estudis excellents, d'una finor i una penetració admirables, sobre la producció de René Clair, per una banda, i sobre el cinema rus, de l'altra. Només aquestes pàgines justificarien de sobres el llibre i valdrien per acreditar els seus autors com a primeres figures de la crítica cinematogràfica internacional.

RAFAEL TASIS I MARCA

Jackie Coogan, el «Kid» de Charlot, i el negre «Africa»

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

Les Exposicions

Ramon Cortès

Ramon Cortès, expositor a la Sala Busquets d'una vintena d'olis força apreciables, és un jove pintor terrassenc de tipus vigorós que ha excellit en la interpretació de tots els temes amb els quals s'ha encarat en aquesta seva nova exposició a Barcelona.

Cortès milita entre els pintors d'inspiració espontània que fan de les seves obres una cursa de consecucions realistes banyades de tècnica abundant i entusiasme coloristic. No desdiu en cap moment d'aquest procediment de jove. Rebuda l'emoció transferida pel paisatge, es precipita al comentari amb la col·laboració d'una paleta propensa a les fantasies i a les consonàncies que el bon gust innat li aconsella de crear. Cortès posseeix la virtut de l'artista ponderat que juga amb els equilibris i rebutja les influències de mala classe, amb la qual cosa concedeix a la seva labor el valor que no sempre obtenen les pintures de les persones que pertanyen a la seva societat.

Tot i que la major part de l'exposició permet deixar-se classificar com a notable, creiem a Cortès un pintor en els darrers batecs de formació.

Eugènia Lutchinski

Amb uns retalls bibliogràfics internacionals d'una certa ampullositat i amb un catàleg ple de tòpics de pintura espanyola, es presenta a les Laietanes Eugènia Lutchinski, deixeble de l'Acadèmia de Belles Arts de Petrograd. No sabem exactament el que donaria de si aquesta pintora si damunt seu no convergissin l'enorme multitud de prejudicis amb què en l'actualitat es manifesta. Fascinada per la mantellina i per l'escola que han practicat el cromos de xocolata i les manufactures de vanos de *souvenirs de l'Espagne*, es reclou temeràriament en la més absoluta migradesa. Enmig de tot existeix una ombra de traça i esperit que és el que ens fa dubtar de no trobar-nos davant la personalitat autèntica de la pintora russa i el que motiva la referència que acabem de fer.

Els artistes novells

La qüestió edat és un factor de primer rengle en l'exposició que uns artistes novells han installat a la Sala Catalònia. Per autor novell podem entendre representants de totes les edats de l'home sense perdre la susdita qualitat. En canvi, les elucubracions portades a cap seran o no dispensables d'acord amb la mesura cronològica de l'autor.

Prescindint de matisos, ja que el catàleg no ens orienta absolutament gens, no podem deixar d'ocultar un negre pessimisme per l'art català si és que aquests són els hereus dels mestres d'avui dia. La sala és presidida per una terrible mitjana d'incapacitats, i de tot el volum d'expositors únicament podem remarcar com a interessants els següents noms: Nicolau i Llimona en dibuixos, Ruiz de Peralta en tema d'illustració, i Pous, Salvadó, Claramunt i Nicolàs en olis.

Pere Daura

En l'exposició de torn de Pere Daura que es celebra a la Sala Barcino, hem constatat el poc esforç que l'artista ha realitzat per a presentar-nos aspectes pictòrics de les terres de Virgínia. L'any passat, Daura incorporà a la composició la seva disciplina. El seu joc exuberant de color i calligrafia estudià possibilitats de les quals recordem uns bons resultats que donaven una intensa perspectiva a l'interessant obra d'aquest pintor.

En la present ocasió Daura sembla haver rectificat i ha mostrat únicament peces d'aquelles que ja són de ritual en la seva personalitat, que no diuen res de nou, sinó l'interès documental del paisatge d'Amèrica del Nord.

Daura ha posat en aquesta exposició totes les seves dots característiques. Emoció lírica i extremada prestidigitació del color. En resum, una exhibició indubtablement valuosa, però que ens ha proporcionat el desencís de veure que un home dotat per expressar complexitats, ha tirat pel camí curt, pensant segurament que la raresa dels models compensava sobradament l'absència d'aquelles.

ENRIC F. GUAL

La Música

Adolfo Salazar a «Discòfils»

Després de les dues interessantíssimes sessions ofertes per «Discòfils, Associació Pro-Música» als seus components, aquesta associació ha volgut cloure el seu primer curs amb una nova manifestació artística d'alta categoria. L'eminent musicòleg madrileny Adolfo Salazar, una de les més rellevants figures de la crítica musical europea, ha acceptat de parlar sobre *Els últims aspectes de la música russa*, conferència que serà illustrada amb l'audició d'obres representatives de Strawinski, Meytuss, Mossolow i Prokofiev. No cal dir que, donada la competència de l'illustre crític musical d'*El Sol*, l'anunci d'aquesta sessió ha despertat la més viva expectació en els nostres cercles musicals. Aquesta conferència, clausura magnífica de les tasques de «Discòfils» durant el curs 1935, està assenyalada per dilluns vinent, a un quart de vuit del vespre, a la sala d'exposicions de la Llibreria Catalònia.

AUTO-LITE BATTERIES
LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETÈNCIA
EN DURACIÓ I ECONOMIA
ESTACIÓ DE SERVEI:
GARATGE ELECTRIC
Moià, 6 i 8

IMPRESOS COSTA
NOU DE LA RAMBLA, 45
BARCELONA

Joan Serra, pintor

Un altre de la colla. Vull dir d'aquella colla que una vintena d'anys enrera es constituí pel joc de les afinitats electives i a la qual, entre d'altres, el pintor Alfred Sisquella, l'escultor Josep Viladomat i el crític Joan Cortès pertanyien. Segueixen — seguim, millor dit — pertanyent-hi encara. Una amistat que res no és capaç de destruir — i els anys transcorreguts ho han provat a bastament —, una comunitat d'idees estètiques una coincidència en l'apreciació de les persones, una sèrie d'identitats que no minven gens la individualitat de cadascú, mantenen com més va més units els millors i més genuïns representants d'aquella colla que començà a donar-se a conèixer en el món artístic sota la denominació, influïda per circumstàncies de l'època, de Saló dels Evolucionistes.

En aquesta vintena d'anys, no sols s'ha depurat tot reforçant-se l'amistat inicial, sinó que també els talents de Sisquella, de Viladomat, de Serra no han fet més que augmentar i consolidar-se. Cap d'ells no ha fet la trista fi dels nens precoços, proclamats genis abans dels vint-i-cinc anys, enquistats després en un amaneramentestèril, incapaços de progressar i oblidats i desprestigiats abans, molt abans, dels quaranta anys, l'edat en què els pintors s'adonen que aleshores comencen a saber pintar. Perquè Joan Serra és dels que estan convençuts d'aquesta veritat, el veiem cada any més fet, més sucós, més bon pintor, en una paraula.

Però parlar de la pintura de Joan Serra no és, ja, de la meva incumbència. I no per falta de gust a fer-ho, perquè res no hi ha més agradós que poder-se llançar, com en aquest cas, a l'elogi sincer, convençut de debò de la vàlua d'allò que mereix les lloances. Gràcies a Déu, ja fa anys que vaig poder-me alliberar de l'obligació de fer la crítica o ressenya de les exposicions i puc donar-me el gust de parlar dels artistes contemporanis només quan en tinc ganes.

Com en el cas de Joan Serra, com en alguns altres, en què hi ha dos elements decisius: l'un, la plena admiració per a la seva obra; l'altre, una amistat de tota la vida, d'aquelles tan fermes que ni tan sols necessiten de la companyia diària, de la inseparabilitat material, per a mantenir-se sense minvar gens.

Durant aquesta llarga amistat, que tant de bo pugui allargar-se molt més encara, m'ha estat donat de veure Joan Serra en tots els seus aspectes i les seves vicissituds.

Començos difícils. A les dificultats inherents a la pintura quan qui la practica sap una mica el que es fa, s'afegeixen les dificultats de la vida. Però Joan Serra s'hi encara coratjosament. Quan no pot vèncer-les, les sorteja. Mentrestant, el seu nom ja ha començat a sortir del cercle d'amics i uns quants col·leccionistes ja s'han fixat en aquella esperança sobre la qual hom pot arriscar la confiança.

1921. El desastre d'Annual. Anys d'Africa. Serra en torna fet malbé físicament. Uns quants anys encara es ressentirà de les increïbles condicions de la vida de campanya. Però el seu patrimoni moral i artístic no ha sofert cap minva, ni cap alteració. Entre els intervals de repòs obligat per la seva salut, Serra pinta i millor que mai. Des d'aleshores és una ascensió constant. I pel qui desconegui les etapes anteriors d'aquest pintor, l'exposició que dissabte inaugura a la Sala Parés li serà una revelació d'un valor sòlid de la pintura catalana, que s'ha refermat per la seva vàlua intrínseca, car Serra no ha anat mai darrera de ningú, no ha atès gens a fer-se propaganda, ni tan sols ha mirat mai de no fer-se enemics. Prou que surten aquests, moguts per l'enveja i el despit, davant els artistes de talent. Potser Serra més aviat ha afavorit que n'hi sortissin, per la seva independència, la seva malícia i mordacitat. Però totes aquestes picabaralles d'entre bastidors del nostre petit món artístic no tenen cap importància que no sigui l'anecdòtica. Per als amics, el que compta no és sols el que fa un home, sinó també el que és. Això, però, no interessa als altres. El que compta, davant els contemporanis i la posteritat, és l'obra.

I l'obra de Serra és la d'un pintor de talent, excepcionalment dotat, prometent de bon principi i començant a donar molt aviat. I ara, al cap d'uns quants anys d'haver donat molt ja, d'haver convertit les esperances en realitats, Serra no s'atura ni s'acontenta amb l'èxit que tant pot pujar al cap d'un artista jove, sinó que segueix prometent més encara.

JUST CABOT

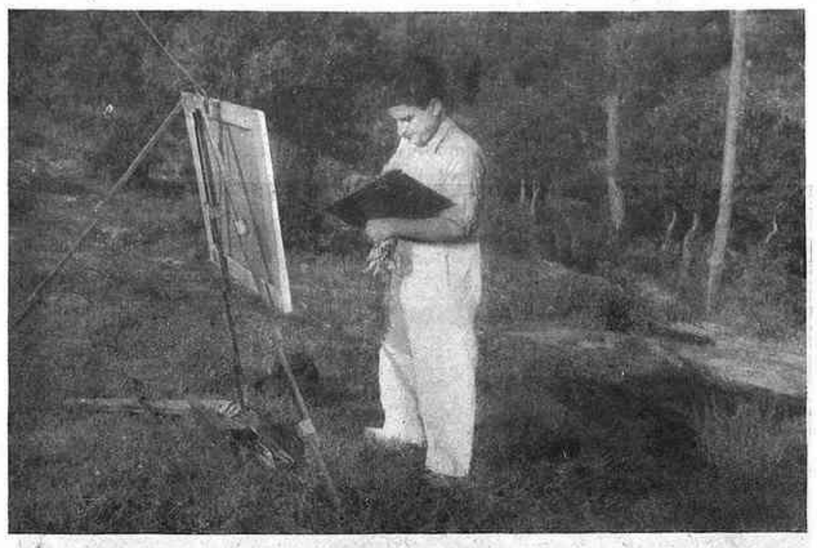

Joan Serra

L'actualitat literària

(*Ve de la pàgina 6*)

Llibres per a infants

L'Editorial Joventut em sorprèn agradablement amb un copiós lot de llibres per a infants, i més encara pel fet que la majoria d'ells sigui en català. Voldria parlar llargament de molts d'aquests volums, tan excellents de contingut com de presentació. Mentrestant, he d'assenyalar-ne els títols: *Cançoner de Nadal*, una antologia de poesia nadalenca, en la qual el popular i el modern estan agermanats: *Peter Pan i Wendy*, el conte tan divertit de James M. Barrie, en una edició de gran luxe, traducció de Marià Manent i illustrada per Mabel Lucie Attwell, i a més, en una reducció per als més menuts presentada sota el títol de *Conte animat*, en una forma original, que segurament tindrà un èxit entre els infants, ja que les illustracions d'A. Saló esdevenen corpòries com un petit escenari; *El Gran Viatge de Bibi*, per Karin Michaelis, traduït per Ramona Roset; *Emili i els Detectius*, d'E. Kaestner, en la versió de Melcior Font i amb dibuixos i unes illustracions fotogràfiques esplèndides, tretes del film de la Ufa, i per últim uns *Petits Contes per a Nois Petits*, de Valeri Carrick, traduïts també per Melcior Font i illustrats pel mateix autor. De les edicions castellanes de l'esmentada editorial he de remarcar el gran volum *Hermanos Monigotes*, d'Antoniorrobles, un enciclopèdic *El Muchacho Moderno*, que tracta de les grans invencions i dels esports més sensacionals, i un *Libro de las Niñas*, d'Olive R. Landers, entre didàctic i recreatiu, que té una evident utilitat.

R. T. i M.

Un llibre de Miquel Llor

Moll encara de tinta, hem fullejat sense llegir el darrer llibre de Miquel Llor, *El premi a la virtut o un idilli a la plaça de Sant Just*, que aquests dies es posa a la venda. A part del judici literari que ja hi haurà ocasió d'expressar, assenyalem avui només la ben entonada presentació del llibre, d'un regust d'època les escorrialles de la qual encara hem tingut temps de veure. Completament vuitcentista, doncs. Ornen el llibre unes quantes reproduccions d'aquells cromos ridículs, però entendridors ara que ja fa temps que eren de moda, que tots hem vist, bé solts, bé formant aquelles pacients i enfarfegades *mesas revueltas* que encara, emmarcades com cal, deuen penjar en molts pisos menestrals de la nostra Barcelona. D'acord amb l'estil d'aquests cromos, el dibuixant Martet ha completat l'ornament amb algun fris i alguna vinyeta. El gust de l'època, però, si s'ha conservat en les lletres de la coberta, no s'ha dut a tota la tipografia, realitzada en un classicíssim Bodoni. El llibre té doncs un aire volgudament desuet i anacrònic, a fi que la seva presentació material correspongui al temps en què viuen llur idilli els personatges d'aquesta *nouvelle* del novellista Miquel Llor.

Avís als bibliòfils: se n'han tirat alguns exemplars en paper japó.

CASA REÑE
COPIES a màquina
CIRCULARS
amb multicopista a preus reduïdíssims
TRADUCCIONS de l'anglès i francès
MONT-SIÓ, 18, pral. - Telèf. 18053

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 i 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

(c) Ministerio de Cultura 2006